

Shree Raghunath Sanskrit Research Institute Library,
Jammu

No. ३१५ घ

Title मुद्राराक्षसम्

Author विशाखदत्तः

Extent ५० Age १८७७

Subject नाटकम् सम्पूर्णम्

नं० ३१५-घ
मुद्राराक्षसम् (नाटकम्)
पत्राणि ५०

* नं० ३१५६
 शुद्धाराधन
 ५० पन्ना
 नोटबेह

316

कले - न. विद्यावका
 लिपिक १८ ७०० वि

१०

मु. ३.
२

श्रीगणेशाय नमः॥ धर्माकेयं स्थितानेति शिखिशिकलाकिञ्चुर्नो मेतदस्या नो मेवास्यास्तदेतत्परिचितमपि ते विस्मृतं कस्य हेतोः॥ नारी
एकामिनेदं कथयतु विजयानममाणा पदिदं द्यानि होतुमिच्छीति सरसरितेशाश्रमव्याद्विभोर्वैः॥ ११॥ अपि चर्दि स्याविर्भवती मवन
तिमवनेरसतः स्त्रोपातेः संकोचैर्नैवं दोषां मुद्गरभिनयतः सर्वलोकातिगानां दृष्टिं लक्ष्येषु नो ग्राज्यलनकणमुच्येव भूतोदाहभी
तेरित्याधारमुगोचान्निपरविजपिनः पातुवोदः खनृसं २ नाद्यं ते सत्रधारः अलमतिप्रसंगेन आज्ञापितोस्मि परिषदा पद्यात्त्वया
यसामंतवदेस्वरदतयौ त्रस्य महा राजपदभोके यथुसूतोः कर्त्तव्यं शिवदतस्य कृतिमुद्रा एषा संनामनाटकं नाटकं त्वयि पत्न्यं
त्येकाव्यविशेषवेदिन्यो परिषदि प्रपुं जानस्य ममापि चेत्तस्मिन् महाभारतोयः समुद्भवति चीयते बालिशस्यापि सत्सेनपतिता कृषिः
नशालेः स्तवकारितावत्तुगीणमपेक्षते तस्माच्च दिदानी गृहं गत्वा गृहिणी माह पण्डितेन सह संगीतकमुनिति श्रामि परिष्कृत्या वलो
क्य चरमेनो गृहाः तस्मै वत्प्रविशामि नायेन प्रविश्या वलो क्य च अयेतत्किमिदमेव ह्येषु महोत्सवः संदृश्यते स्वकर्मण्यधिकताम
भिपुक्तः पीरजनः तद्यादि बहति जलमियेपि नष्टि गंधानियमियमुद्रयते स्रजो विचित्राः॥ सुसलमिदमिपंच पातकाले मुद्गरनु।

एमः
२

मातिकलेन ह कृतेन। भवतु कुटुंबेनामाह पयच्छामिनेयप्याभिमुखमवलोकागणवत्सुपापनिलये स्थितिहेतोः साधिके त्रिवर्गस्य। मन्दव
 ननातिविषे कार्पाचोर्ये डतमुपैहि। प्रविश्य नदी। अज्जयत्यिः आणावेदः अज्जोकोरिा ओत्रो अणुदी अरति। सत्रधारः आर्येति पतु
 तावदाज्ञानियोगः। कथय किमेष भवत्यातत्र भवतां ब्राह्मणा मुपनिमत्रो न कं रषक मनुग्रहीतं अभिमता वा भवनमतिथयः संप्राप्ताः
 यत एष पाकविशेषां रभः नदी अज्ज उअग्निमतिरामयेः वस्त्राणाः सत्रधारः। अथ कस्मिन्निमित्ते। नदी उवाज्जदिकिल भ अवेच दोति
 । सत्र आर्ये क एवमाह। नदी एवं खुणा अग्निो वासिज रोगा मंतेदिः सत्र आर्ये कृत अमोस्मि चतुः षष्ठं गेत्येतिः शास्त्रे तत्प चर्त्येतां भ
 गवतां ब्राह्मणानुदिश्य याकः चंद्रोपरागं प्रति तु केनपि विप्रलब्ध्यासि। पश्य कारयहः सकेतु अं दम संसारी मं उल्लमिदानीं अभिभविषु
 मिच्छति वलान्तरस्यैवोक्तेने पथ्ये आः क एष मापि स्थिते चंद्रमभिभविषु मिच्छति वलान्तरस्यैवोक्तेने पथ्ये आः क एष मापि स्थिते चंद्रमभिभविषु
 ताः ए सोध रणि गो अरो भवि अं चंद्रगहा मिम आदो एव दुरुच्छति सत्र आर्ये यत्तं स मयापि नोपलक्षितः भवतु भूयोभिषक्तः
 स्वस्थितिसुपलक्ष्ये। पुनस्तदेव पठति। न पथ्ये। आकरष मापि स्थिते चंद्रगुत्पमभिभविषु मिच्छति सत्र आकरष आर्ये तातं कौटि

मुद्रा-
२

सुः नरीभयेनारपति। सत्रधारः कोटिल्यः करिलमतिः सएषयेन कोथोयोमसभमराहिनेदवंशः। चंद्रस्ययदगामिति श्रुतेः सनाम्नोमो
येदोर्द्विषदमियोगइत्येवेति। तदेतदावांगकावः। इतिनिकांतो प्रस्तावना। ततः प्रविशतिमुक्तां शिखोपरामशान्मकोपश्चागाकाः
कथपरकारणमपिस्थितेचंद्रममिभवितुमिच्छतिवलात्। यश्चनंदकुलकालभुंजगीकोपानलवहलनीलंधूमलतां। अद्यापि
धमानां वध्यः कोवेच्छतिशिखाम्। अपिचाउल्लयपन्ममसमुज्वलतः प्रतामंकोपस्यनंदकुलकाननधूमकेतोः। सयः प्रात्पपरि
मारातिवेकमूढः कः शालभेनविधिनालभतां विनाशं शार्दूलः प्रविश्यशिष्यः शृपाय्याय आज्ञापयाचागाक्षः वत्स उपवेष्टुमि
च्छमिशिष्यः उपाध्यायनचिपंसन्निहितेवत्रासेनेवद्वारप्रकोष्ठशाला। तदपवेष्टुमहेत्युपाध्यायः चागासः कार्यभियोगावा
स्मानाकुलयतिनपुनरुपाध्यायसहभः शिष्यजेनेदः शीलता। नाघेनोपविश्यात्मगताकथं प्रकाशंतागतोयमर्थः पौरेषुपथा
किलनंदकुलावनाशजनितरोषोराक्षसः पित्रवधामर्षितेन सकलनंदशज्यपरिप्राणनश्रोत्साहितेनश्रोत्साहितेनपर्वतकस
त्रेणामलयकेतुनासहसंधायतडपगृहीतेनचमहताम्लकराजेनपरिवृतोवषलमभियोक्तुमुद्यतरतिविचित्प्रअथवाये

रामः
२

वंश ९

म ४

ति

नमया सर्वलोकप्रकाशं नंदं वधं प्रतितापनिस्तीर्णादुत्तराप्रतिज्ञासंगितसोहमिदानीं प्रकाशी भवंतमप्येन मर्थमसमर्थः प्रशम्य
पितृभित्तिकतएतत्पुष्पममश्यामीकृत्या ननेह नैरिषवतिदिशा संततैः शोकधूमैः काममंत्रिंद्रमेभ्यो नयपवनत्तनं मोहभस्म
प्रकार्ये। दग्ध्वासंभ्रांतयोरद्विजगगारहितान्नेदं वंशप्ररोहान्दास्याभावान्नविदाज्ज्वलनरववनेशास्पतिकौधवन्निः। अपिच शोचंतो व
नतेर्नराधिपभयाद्विकशब्दगमैर्मूर्खैर्मयि सिनतो वरुणमवंशयेदष्टवतः पुरा। ते पश्यंतु तथैव संप्रति जनानंदं मया सान्वयं सिंहे।
नेव गजेन्द्रमद्रिशिरा एत्सिंहासनात्पतिर्न सोहं मिदानीं मवसितप्रतिज्ञाभारे पिच घलापेक्षया शस्त्रे धारयामि पेन हि मया समु
त्वात्तानंदानं वत्तदयोरोगारवभुवः कृतमौ र्येलक्ष्मीः सरसिनालेनीव स्थिरपदा। दूयोः सारंतुल्ये हितयमभियुक्तेन मनसा फले को
पया हिंषति च विभक्तं सत्तदिव। अथ वा गृहीते राक्षसे किमु त्वातनंदं वंशं स्पृकिं वा स्थैर्यं भुत्वादि तं चंद्रगुत्पलक्ष्माः विधित्यं। अहो
राक्षसस्य नंदं वंशे नि। ति शयो भक्तिगणः सखे च कास्मिंश्चिदपि नो वाते नंदान्वयावयं वेपि वर्यलस्य साचिच्यं ग्राहपितुं नृशमते।
तदभिप्रायं प्रति निरूपो गव्यवस्थापपितृभित्तिस्याभि। नयवव्यानयो वनगतोपि घातितस्तपस्वी नंदं वंशीपः सवीर्यमि

मुद्रा ३
 ३
 द्विःपावरसौमलपकेतुमगीकृत्यास्मद्वेदायविपलतरं प्रपलमुपस्यरीयत्येव। प्रत्यक्षवदाकाशोलस्यवत्वासाधुअमात्परासससा
 धुसाधमंविश्रात्रियसाधुसाधमंविहस्पतेसाधुकृतः एष्यपीदनयेतमाश्चरमयंलोकोर्थतःसेवतेतंगुरुत्पनुयेविप्रतिष्ठपुनस्ते
 तत्प्रतिष्ठाशयाभर्तुर्पप्रपलः कथमसौवषलस्यसाधिव्यग्रहरोनसाउग्रहः स्यादिति। कृतः अमाज्ञेनचकातेरगाचगगाः स्यात्सा
 नरागेगाकः प्रज्ञाविक्रमशालिनोपिहिभवेत्किभक्तिहीनात्फला। प्रज्ञाविक्रमभक्तपः क्षमुदितायेषां गगाभतयेतेभत्यानयेते क
 लत्रमितरे संपत्सचापत्सचा। तन्मपाप्यस्मिन्वस्तुनिनशपानेनस्थीपतेपथाशक्तिः क्रिपतेतद्ग्रहांप्रतिपलः कथमिति। अत्र।
 तावद्धषलपर्वतकपोरन्यतरविनाशेनापिचाणाकस्यापकर्षणोभवातीतिविषयकन्यपाराक्षसेनास्माकमत्यंतोयकारिमित्रेया
 तितस्तपस्तोपर्वतेश्चरुतिसचागितोजगतिजनाप्रवादः लोकप्रत्यपार्थमस्मेवार्थेस्पसिद्धयेपितानेवाणावेनयातिनृतिरह
 सिचासपित्वाभागुरायणोनापवाहितः पर्वतकयुत्रोमलयकेतुः शकः स्वल्पेष्टराक्षसमतिपरिगहोतोपिअतिषमानोबुद्ध्या
 निवारिपतेनपुनरस्यनिग्रहात्यर्वतकवधात्पत्रमपशः प्रकाशीभवत्यमाष्टमलमितिप्रयुक्ताश्चमपाखपरमक्षयोऽवक्तापारक्तजनति

एमः
 ३

तसपावहविधेशमायावेदिनोनानाव्यंजनाः प्रणिधयः अविष्यंते चकुसुमपुरनिवासिनो नंदामात्यसहस्रो निपुणातरप्रचारातयः न
 नेत्कारामुत्पायकतकत्यतामायादिताश्चंद्रगुप्तमहात्यापिनोभद्रभरप्रभतयः प्रधानपुनिपुष्पाशत्रुप्रयुक्तानांचनीक्षारसरा
 पिनोमतिविधानं प्रत्यप्रमादिनः परिक्षितभक्तपः क्षितियतिप्रत्यासत्राः निपुक्तास्तत्रातपुष्पाः अस्तिवास्माकंसहाध्यापिमि
 त्रंशरशर्मानामवास्त्रोः श्रोतानस्यांदरनीतोचतुःषष्टीगोत्पातिः शास्त्रेचपरंप्रावीरायमुपगतः सचप्रमयाक्षपराकलिंग
 धारिनेंदवधप्रतिज्ञानंतरमेवकुसुमपुरमुपनीयनंदामात्यैः सहसंख्यग्राहपितोविशेषतश्चतस्मिन्नाक्षसः समुत्पन्नविश्रंभ
 स्तेनेंदानीमहत्प्रयोजनमनुष्ठितं भविष्यति तदेवमस्मत्तो न किं वित्परिहास्यते वषलएवकेवलं प्रधानप्रकृत्यास्मास्त्रोपितरा
 ज्यंतं त्रभारः सततमुदास्ते अथवायत्स्वयमभियोमदोवैरसाधारणोरपाकृतं देवराज्यं सुखपतिकृतः स्वयमाहृत्यं भुंजानाव
 लिनोपिस्वभावतः गजेन्द्राश्चनौद्राश्चप्रायः सीदंति इति ततः प्रविशति यमपटेन चरः १ पणामहजमस्सवलने किं का
 र्यं देवेहि असोहि ए सोः सुः अणामनागोहरजी अंतलफरंतः अविअपरिसस्सजीविदवेविसमादेविहोरभतिगहिआ

मुद्रा.

४

५

दो। मोरसघलो अंजोतेराजमेराजीसोमोताएवगेहं पविसि अजमपर अंदं स आतोगी आमिपरि कामतिशिष्यः विलोक्यभद्रनरम
वेष्यं चरः। हं हो वस्तराण कस्मादं गेहं शिष्यः अस्माकमुपाध्यायस्य सग हीतनाम आचार्यस्यः। चरः विहस्य। हं हो वस्तराण अत
णो केरत्नस्य जे च धम्मभाउ अस्मघा होदि तो रे हि मेयव संजावदेः उवत्ता अस्स धम्म उवदिसा मिशिष्यः संक्रोधाम ख किं चवान
स्मद पाध्यापावपि धर्मवितरः चरः हं हो वस्तराणामा कुप्यः २ रोहि सुघो संघजाणादिता किं विजे वत्ता ओजाणादि के वि अ अत्मा
रिसा जाणोति शिष्यः सर्वे सर्वज्ञतामुपाध्यायस्य चोरपसि। चरः। हं हो वस्तराण जत च उवत्ता ओः संघजाणादि जाणा उ दावक
स्स च दो अराभि मंदोति शिष्यः। सर्व किमेने न ज्ञानेन वा शरो मी वेष्पति। चरः हं हो वस्तराणः तु अ अ उवत्ता ओ जे च जाणि स्स
दि जं इ मिणां जाणि दे न भोदितु अं रा च ए ति अं जाणा सिक मत्ता णं च दो अराभि मंदोति रापेर ख क मत्ता णं मरा हरा णं वि
रु अहि तो वि से व अर शी ले संघसा मं उ ल मि वि जा इ चं दे वि रु द्वा इ वा णा सः आ क र्ण या त्र ग ता अ ये चं द्र ग मा द परा क्ता त्प
रु पा जा ना मी त्य पा क्षे त्प म ने न शि ष्य म् वि किं मि द म सं व द्ध मे व म भि धी य ते। चरः हं हो वस्ते व णा स सं व द्धं जे व रा दं मे वो शि ष्य प

एपः
४

दिक्किस्मात्तवरः जहिस्रगातः जागतेजगल्लहोउपाध्यायः भद्रपविशालस्यसेओतारज्ञातारं चावरासोर्यविसामिप्रविशोयसत्यजपुट
 अज्जो चारुविलोकात्मगतं कथं प्रभतत्वात्कार्याणां कस्य परिज्ञाने निपुक्तो निपुणा कश्चिन्नज्ञायते आः ज्ञातं ॥ अथेकथमयं प्र
 कृतचित्तपरिज्ञाने निपुक्तो निपुणा कः ॥ प्रकानभद्रस्वागतमुपविश्यतो चरः जअज्जो आणावेदिति भमावपावेति वाणाकः म
 डउपवरोपेदानीत्वनियोगवतातं अपिवयलमवुरात्ताप्रकृतपवरः अधरे अज्जेणते सते सविता अकारणो सपरिहरिते सस
 गद्दीदनामधेयं दे अचदउतः दिहं आणारताओपरदिओः किउणा अत्थिएत्यणा ओरे अमधरावसस्सपठम समुप्यसामि
 गोहवद्दमाणातिस्मिपरिसाजेदे वस्से चंदसिरिणोसिरि असहति वाणाकः वक्तव्यत्तजीवितं न सहंतरति भद्र अपिज्ञायं
 तेनामधेयतः चरः कधं असअणामधेपा अज्जससगित्वेदिस्म चारुते नहिओनुमिच्छामि चसणाद अज्जो परमंदाव अज्जस
 रिपुपत्तेवद पत्तवादोत्तपणां ॥ चारुसहर्षमात्मगतं अस्मद्रिपुपत्तेवद पक्षपातः सपणाकः प्रकारं किं नामधेयो हि सः
 चाः जीवासिद्धीनामा चारु अस्मद्रिपुपत्तेवद पक्षपातः सपणाकश्चिन्नकथमवगतं भवतां चरेणासा अमधरावसस्सपठती

मुद्रा

५

५

विसकसा आदेवेपकदीसरसमावेसिदा। चारास्वगतं जावसिद्धिरेषना वदस्यत्पराधिः प्रकाशं जडतनया। अपाः कचः अज्जअव
राखअमच्चरकचसस्सपिअवअस्सोकाअत्थोसअददासो नोमः चाविहस्यात्पटांतं। कापस्यरतिलब्धीमात्रा। तथापि न पुक्त
प्राकृतमपिरिपुपवत्तांतं। नस्मिन्मपासहकृत्यनासिद्धार्यको निक्षित्यः प्रकाशाजडतनीयं औतमिच्छामिचरः विहस्यांते गिह
अंविअमच्चरावसस्सउदीअपिपहिअअपुप्पुपरावासीः मणिआरसेहीचंदरादासोनामजस्सगेहे कलनरांसी करअ
अमच्चरावसोराअरादोवक्तोचाणाअरादोवक्तोचाणाअ। त्मगतानं न सत्तुतमः न सनात्पसहशेषराक्षसः कलेत्रन्यासीक
रिप्पतिप्रकाशं भइंचेदनेदायस्वगहेराक्षसेन कलेत्रन्यासीकृतमिति कथमवगम्यते भवताचरः अज्जन् अं अंगुलोअमु
दाअगदत्यं करिस्सदिश्येयति चारासुद्रा मवलोकगहीत्वा वाचपतिनामराक्षसस्य सहर्षे स्वगतं न नुराक्षरावास्पदो
लिप्रणापी संवतर्शति प्रकाशं भइंचे अंगुलिमुद्राधिगं मप्रकाशेन औतमिच्छामिचरः सरादः अज्जोअत्थिदावअहअज्ज
रापउजराचरिददसरोणिउत्तोपरघरप्पवेसे परस्मअणोसकणीयेराशमिणाजमपरेराहिउत्तोअज्जमणिआरसेहिंवे

एपः

दशासप्तमोहं पविष्टोऽस्ति न हि जंमपरं पसारि अयं नोस्ति गारुडं चातन २ चरः तरो एकादो आवरकादो पंचवरिसंदेसी चउरोपि पें
 सणी पमरीरकिदीकमारकोचालजयासलहकोहहलोपकल्लणा अणोः णिकुपिडः पउत्ते तरोहा गीगादो तिसंका परिगा
 हाणो भरगहस ओतस्स जेय ओवरकस्स अभंतरत्यो जरास्स उत्थि दोमहं तो कल अलो तदोः ईसिड आरंद सदा विमु
 हं ए एका एरत्थि आ ए सोकुमा ओणिक्क मं तो जे वसि भमि छि अ अवलं विदे को मला ए चाङ्ग लदा ए तिस्सा अ कुमारो ध
 संभम प्यवलि दगुलि दो करो दो परि सं गुलि पा रिणी ह य मा रा घ रि आवि अलि दा रयं अं गुलि मुदी आदि ह ला वं ध मि परि
 अरुकि दाममः चल रा पा सं समा ग मि छि अपरा मणि ह आ कुल वह वि अणि बला सं वता म ए वि अ म च र ख स स रा
 म किं दे ति अजु स्स पा द मूल पा वि दा ता ए सोः उ मा ए मु द रा आ ग मो तिः वा रा शा द्ग त्व प्र वि ष्य भ द्द अ तु त म प स र न चि रा द स
 परि अ य स्या न रु पे फ ल म धि ग मि ष्य सि च र जं अ जो आ रा वे दि ति नि ष्ठा नः वा रा शि ष्यः २ आ ज्ञा प य चा रा क्ख त्स म
 शी भा ज न य च चो प न प शि प दा ना प य त्स पा ध्या य र ति नि ष्क स्य पु नः प्र वि च प उ पा ध्या य र दं म शी भा ज नं पे वं च वां ग र्ही ता ए

५३-

६

६

गतकिंमत्राभिलिखामिअननखललेखेनएसोनेतमअत्रातरेप्रविश्यपतीहारीरजअडरअज्जोचोसहपमात्मगतागहीनोजपरा
 वःप्रकाशंशोणीतरेकिमागमनप्रयोजनंपतीहारीअज्जकमलमुडलाआरंअंजलिसेगोवेसिअदेवोंवदसिरीअज्जविमावे
 दिरुक्कामिअंजेराअरणसंगदोपारलोअकोइदेअस्मपघदीसरस्सातेराअघारिदघघाईआभरणागणावेतागोवसगोणोपरिवा
 हेमितिचासाधुवपलसाधुममेवत्तदयेनसहसमअंसदिवानसिमकाराशोणोताउच्यतामस्मद्वचनादृषलःसाधुवपलसाधु
 अभित्तःखल्वसिलोकअंचहाणणंतदनुषीपनामात्मनोभिप्रायःकिंतुपर्वतेप्रवर्धतप्रवर्धितावृत्ताणिगणावेतागोवसगोणोपरिवा
 वव्रासागोभ्यप्रातेपादनोपनि।तदेवस्वयंपरीक्षितगमणान्वासरणाअेषपामि।प्रतीहारीजेतअज्जोआरावेदितिछोता।चाणोका
 शाङ्गःखोउच्यतामस्मद्वचनद्विअविसप्रभतपस्त्रपोआतरःवपलात्प्रतिगस्त्रान्तरणानिभवद्भिरुहदंष्ट्रयंरतिशिष्यःप्रदपय
 त्पयाध्यापरतिनिष्ठातः।चाणः।उतरोपलेखार्थःसर्वःकथमस्तुविवित्तयातातंतपलध्ववानस्मिप्रणीधिम्पोपया।तस्मस्ते
 छराजलोकस्यमध्यात्यधानतमाःपंचराजानःपरयाभत्माएससमउर्वतेते।तद्यथाकीलत्तश्चित्रवसीमलपनरपतिसिदनायेन

एम

६

सिद्धाकाशमीः घुघराक्षः क्षतरिपमहिमासैधवः सिंधुषेणः मेघाख्यः पंचमोस्मिन्नुचुनुरवाकलः पारसीकाधिराजौ नामाभ्ये
 षालिखामिधुवमहमधुनावित्रगत्तः प्रमाणी विचित्रं अथवानलिस्वामिसवमनधिव्यक्तं मवोस्तांशाङ्गे रवप्रविष्यशिष्यः
 इयाध्यापआज्ञायपावत्तश्चेत्रियाक्षरगिरासपेलेनलितितान्यपिनपतमस्फुटानिभवेति तदव्यतामस्मद्वचनात्सिद्धार्थकः
 कोर्कथपुतिरभिरक्षरैः केनापिकिमपिकस्यापित्वयेवाचंमिति अदृष्टवास्तनामानलेखेसकरदासेनलेखपित्वामासुपति
 षत्वा नवाख्ययमस्मेवाणकोलेस्वपतीतिशिष्यः पदाज्ञापपत्सुपाध्यापरतिनिष्कांतः चाराखगतेहतजितोमलयकेतुः य
 विश्वलेखहस्तः सिद्धार्थकः १ जपद २ अज्जो अज्ज अ असेस अउदासेरालिहिदेलेहोममव अरोरा अविचालि अ॥
 चारांगहत्वा अहोदरीनीयान्यक्षरगिरासपत्तवाच्यभद्र अनपासुदपासुदयेनसिद्धार्थकं ज अजो आरावेदितितथाकृत्वा
 अज अ अमुहि अलेहेत्वा आरावेदे अजो किंमिणादासजरोन अज्जस्स अणुचि विद्वं चारांगप्रथमेतावद्वध्यस्थानो
 त्वायातकाः संरोषदक्षिणाक्षिसंकोचसंज्ञायाहितव्यास्तनस्तेषुगह्वातसेनेषुभयायदेशादितस्ततः प्रदनेषुसकरदासा

मुद्रा.

वध्यस्यानादयनी परासंप्रायपितयः तस्माच्चसहत्यागारसरापरिनुष्टात्यारितीषिकंगास्तोराक्षसएववाकिंचित्कालंसेवेतयः
ततः प्रत्यासन्नेषयरेषप्रयोजनमुत्प्रेषेकणीएवमेवसिद्धार्थकः जअज्जोआणावेदिवाशरे. १२ प्रविश्यशिष्यः २३ उपाध्यायश्चाज्ञाप
पचाउच्यतामस्मद्वचनात्कालयाशिकोदरयाशिकश्चापथावधलः समाज्ञापयतिपण्यक्षपणकोजीवसिद्धिनीमराक्षसप्रयुक्तो
विषकन्यययवैतेश्वरंघातितवान्गणामेवदोषं प्रत्याप्पसन्निकारंनगात्रिवोस्पतामितिशिपदाज्ञापपटुपाध्यापरतिपरिक्राम
ति। वावत्सतिष्ठ २ योयमपरः कायस्थः शकरदासोनामराक्षसप्रयुक्तोनित्यमस्मरुणोरमभिदोर्धुमिहप्रयततेसचाप्येनदोषं
प्रस्थाप्यशूलमारोप्यतांगतजनश्चास्पेवंधनागारेप्रवेश्यतामितिशिपदाज्ञापयत्यपाध्यापरतिनिःक्रांतावाचितोनारपित्वा
त्मगंत्यपिनामुदरात्मागक्षसोमसेतासेद्वार्थः कः अज्जगहिदे॥ वागासहर्षमात्ममंतंहेतगहीतोराक्षसः प्रकाशंभद्रको
पंगहीतसिगहिदे॥ अज्जस्ससेवेसांतागमिस्सेअहकज्जसिद्धीएवाणाः सोगलिमुदंलेखमर्यपूति। भद्रसिद्धार्थकगम्यताअस्त
तेकार्येसिद्धिः सिद्धाजअज्जोआणावौदितियुम्यनिष्क्रांतः प्रविश्यशिष्यः उपाध्याकालयाशिकोदरयाशिकश्चउपाध्यायंविज्ञा

एषः

ययतः इदमनुषीपतेरेवस्य चंद्रगुप्तस्य शासनमिति चाणक्ये भर्तृवस्तुमणिकारश्चैवं चंद्रनदासदृष्टमिच्छामिशिष्यः पदात्तापय
त्युपाध्यापयति निष्कामं चंद्रनदासेन सह पुनः प्रविश्यतः श्रेष्ठिना चंद्रनदासः त्वमेतवाणा कस्मिन् अत्राणा सह सासेदाविदस्सलो
अस्सवद्वर्गिहोसस्स अविसेका किउरा मेजातदासस्सः जामणिदामराधसासेराप्यमुहातिसिवाणि आपथा कदाचिद्याणा
कहदओवोहविमेविचिणा वेदिता अपवाहेयभरिणा अमचरा एवेसप्यरा अरा मरदावजं होदितं होडति शिष्यः भो श्रेष्ठि
नितः चंदे अत्रमागदोमिहो भो परिक्लामतः शिष्यः उपसत्पुत्रपाध्यापय अपं श्रेष्ठि चंद्रनदासः २ जपद २ अजो वानायेना
वलोमभो श्रेष्ठि त्वागतमिदमासनमास्यते च अणाम्पाकिं राजाणादि अज्जो जहा भणुचिदोउ अओरोहि अत्रस्स
परिहवादेविमं हंतदुत्वं उप्यादेति दिता इह जेव अहंउ अविदासः भूमा एउ अवितामिः चाभो श्रेष्ठि नमेवं सभावितमेद
मस्मदिधेभवंतस्तदुपदिशतामासनमिदं चंद्रनदासः त्वगतो उवरे त्वतमो नरुणे राकिं पिप्रकाशं जं अज्जो आणा चेदिति
उपविष्टः चाभो श्रेष्ठि न चंद्रनदास अपि प्रचीपते सेव्यर होराणां च हिलामाः च अज्ज अर्थे अज्जस्स पसाणा अत्वेरिदमिर्वरा

मुद्रा-

८

४

जु। चाराभोऽपि न अपि कदाचित् चंद्रगुणदोषा अति क्रान्तपार्थिवगुणान् अधुना स्मारयन्ति प्रकृतीः चंदनरासः कर्णोपि धाय
संतं तावत् संरागासासमुगा मेरा विअपुसिमा चंदे राचंदसिरिणा अघि अं रां दंति पअदी ओवाभोऽपि न पघे वं प्रीता
मः प्रतियमिच्छेति राजानः। चं आरावेद अज्जो किं केति आकारमा हो जरा दो अय्य जादे र छी आदिनि चोभोऽपि न चंद्रगुण
रासमिदं नं दराज्ये पतो नंद स्ये चाथे रुचे रथं संबंधः प्रीतिमुत्पादयति त्वे रगुसस्य तु न वामपीरल्लेश एव चंदनवासः सहर्षे अज्जरा
गहिरोहि चारा सवाषीरल्लेशः कथमा विर्मवतीति ननु भदता प्रएयाः धे आरावेद अज्जो वा संक्षेपं ता राजविहृद्धा मिर्वतिभि
नं भवितव्यं चं अज्जको उरा अधरसो नाराणो विहृद्धोति अज्जो रा अत्र गच्छी अदिः चाभवानेता वत्स्यथ म। चं कर्णोपि धाय संतं पा
वं २ कादि सोति राणो अराणा सहमचिरो धोति वा रा अपमोदशो विरोधस्तत्र प्रयापिराजा पय्यकारिणो मात्परास सस्य गह
जनं स्वगहममिनी परससि चं अज्ज अलि अं एदं के रा विअरा जे रा अज्ज सणि वेदि दं चाभो ओषे न अलभा शंक पाभीताः
पूर्वराजपुरुषाः पोराणाम निरुता मपि गहं पुगह जनं निक्षिप्य देशोत्तरं वंजोते तनस्तत्पछादनमेव दोषमुत्पादयति। चं राव

रामः

८

स्मदंतस्मिसमये आसिः अस्त्योरे अमघरावसस्सघर अणोचासर्वमनतमिदानीमासीदिति विरोधीवचनेव एति अजेयमे अस्थिछ
 लेचाणा भो अष्टिनेव इगत्पराजन्यपरिश्रद्धलानांतसमयपतराससस्पगहजनमकुलभवतः चेणोविरोवेमिति स्मिसमये
 आसी अस्त्योरे अमघरावसस्सघर आणोतिचा अथेदानीकगतः। चंजजाणामिकदिंगदोतिचा स्मितं कृत्वा कथं न ज्ञापते
 नामभो अष्टिना शिरसिभयमतिदोतत्यतीकारः अत्यचनेदमिव विस्मृगसरसं ह्रीं केलजानादपित्वा चंद्रगुत्पमयात्परासः
 समुक्तेत्येतातिमैवामेस्थाः पश्यविक्तातेन पशालिभिः सुसचिवे आवक्रनासादिभिर्न देजीवतिपादतानगमितास्थेयं च लंतीमु
 दं। तामेकत्वमुपागतोद्युतिमिव प्रत्तादयेतीजगत्के अशदिवगुत्पनपतेः कर्तुं अवेस्यत्यकथकः। आवादिनद्विरदशो गित।
 शोणशोभां संध्याहणामिव कलांशालां रुनस्प। जेभाविदरितमुत्तममुत्तात्करंतीकोहर्तुमिच्छतिहरेः परिभयेदंष्ट्रावफले
 न संवादिदं सोहदिसविकल्पिदांततोने पथ्याउत्साराणाकिपतेचाशार्दे २ व२ तापेतांकिमेतेतशिष्यः पदाज्ञापयत्युपाध्याप
 तिनिष्क्रम्य पुनः प्रविश्य उपाध्यायसपेव संज्ञः अइगुत्पस्पज्ञपाराजायध्यकारि सपराकोजीवसिद्धिः सनिकारनगरीन्नेर्वा

स.श.

२

१

स्यते। वागाक्षपणाक अहह अथवा। अनुभवतराजापथ्यकारित्वस्य फले भो अत्रेष्टिन चंदनदास एवमपमथ्य कारिषुती क्षणादंशो
 राजातक्षिपतो सत्तद्वचः समर्प्यतां राक्षसगृहजनो अनुभयता मेवं विवित्रो राजप्रसादः चणत्तिमेगेह अमद्युरजरागतो
 नेपथ्ये कलकलः चाशार्ङ्गखलापतो किं मेततशिष्यः पदाज्ञापयत्सुपावायति निष्कम्प एनः प्रविश्याया ध्याय अपमसो राजाप
 थ्यकारी कापस्यः शकरदास शूलमारी पणितेनोपते। चास्वकर्मफलभाभवतु मो अत्रेष्टिन एवमयं राजापथ्यकारी सुती क्षणादं
 शेनमर्षपिष्यति राक्षसकलत्रमश्वादनं भवतः तद्रक्षपाकलत्रेणात्मनः कलेजो वितत्ववो चंद अज्ज किं मे भ अंदे से सि सं
 तपिगेहे अमद्युरकवसस्सघर अराणा समप्ये मि किं ररा असंतः चाचंदनदास एवते निश्चप भवं वो ए सो मे धिरोणिञ्च
 औचाणा खगतं साधु चंदनदास साधु सलभे धर्थ लोभेषु पर संवेदने जनेने। कपिदंष्ट्र घातं कर्पोदिदां नीशि विना विना प्रका
 शं चंदनदास वते निश्चप चेवां। वागासक्रोधं रात्मनः दुष्टवणिक अतुभयतां तर्हि राजकोपः चंसज्जो मि अणचिदु अ
 ज्जो आतणा अहि आरस अणस्पेचाणा सक्रोधां शादेरवो व्यतामस्य देवेनात्कालपासिको दंष्ट्र पाशिक आसी प्रमपंद

एपः
२

एवाणिजके निगद्यतां अथवातिष्ठतु उच्यते तर्गे पालके विज्ञय पातकः गच्छीत गहसामने सपुत्र कलत्रं संपम्परस्ततो तावथा वनं पा
 दपलापकथ्यते। वषल एवास्प्राणा हरचं दानुमाज्ञाय पिष्यति शिष्यः पराज्ञापपत्तु पाध्यायः इतः श्रेष्ठिनः चंदने० अज्ज्य
 अमा अक्षमिखगते दिष्टिपामितकजे रामे विणा सोरापाणपरिसरो सेरापरिकर्म शिष्येण सह निष्क्रान्तः वासहीषा हंजल
 धाद्राह नो राक्षसः कष्टतः सज्जत्प्रियवत्याणान् पथा तस्यापमापहितथा स्याप्यायदि प्राणान् नंतस्यामिनपिपाः ने पथ्येक
 लकलः चाशान्ने रवज्ञापतो किमेतत्तथेति निष्क्राम्य प्रविश्य शिष्य २३ पाध्यायपेपरं ससकददा संवध्यमानं वध्यभमे रादापं
 मपक्रांतः सिद्ध्यर्थकः चाणाखगतसाधुसिद्ध्यर्थकसाधुक्रतः कार्याभः प्रकारं ससंस्वकिमपेक्रांतः सकोधं वत्स उच्यते भागण
 राः पथात्वेरितसंभावयेति शिष्यः निष्क्राम्य पुनः प्रविश्य सविषाद उपाध्यायपहाधिक्रमयक्रांतो भागणपराः चाखगतं व्रजत
 कार्यसिद्ध्ये। प्रकारं सकोधमिव वत्सक्रतं विषादेना उच्यमस्मद्वचनाभदभरपुस्तदतरि गिरातवलगत्य कएजसेनरोहितास
 विज्ञयवर्माणाः शोभुमुत्सृत्य गत्यतो भागणयराः शिष्यः पराज्ञापपत्तु पाध्याय इति निष्क्राम्य पुनः प्रविश्य सविषादने पाध्यायहा

मुद्रा-

१०

10

धिककं सर्वमेव तं त्रमाकुलीभतं ते पितृबलुभयप्रभतपः प्रथमतः प्रभातायामेव जर्मो अपक्रांतावाः त्वमेत सर्वे यां सिद्धाः पं
थानः संतु प्रकाशं वत्सालं विषादेन पश्य विषाता किमापि प्रधात्ते ये सर्वगता एव ते येति चेति भवं तु ते पिगमने कर्म मे कामोष्माः
एकाकेवलमेव साधनविधौ सेनाशतेभ्यो धिकानंदोन्मूलनदृष्टवीर्यमहिमा बुद्धिस्तु मागात्मम। उत्थापप्रत्यक्षवदाकाशे लक्ष्यं
बद्धा एष उरात्मनो भद्रमदय भतीशह पामि। आत्मगते। उरात्मन एष संकेदानीयस्य सिरापोहमविराभवंतं त्वकंदमेकचर
मुञ्चलुदानशक्तिमुत्सकिनावलमरेन विगाहमानं॥ बुध्यानिगस्य वर्षलस्य कृते क्रियापामारण्यकं गजमेव प्रगुणीकरोमि
॥ ॥ इति निष्क्रान्ताः सर्वे प्रथमोक्तः॥ ॥ ततः प्रविशत्यादितुरिकः जाणति तनुजुतिजहति अमंरं तं अहिलिहति जंमत
रखणपराते सप्परा एणो एहि वेउ अहरति आकासे अज्जतु मेलणा किं भणा सिको तु माति अज्जः अहरख अहिदडि
ओजिसा वि सोणा मकि भणा सि अहपि अहिणा खेलिदइ छामि अथ करं उरा अज्जो वि ति उ अजी वदि किं जंरा सि
एउले सेव ओहि म्मि ति एण खिलदि जेवे अहिणा क अथेति मतोः सहिकु सलो बालगाही अरप्यमतोः मतग अवराणे हो

एषः

१०

लुधाहि आगे जिद का सा राज मे को तिः त हो जे व ति सी ॐ रा दे वि अव स्सं वि णा सु म ए भ वं ति । का ध दि ष्ट मं तो अ दि य तोः रा
सो पु न रा का शे अ ज्ज त मः । उ रा कि भ णा सि कं रा दे स पे रा ल स भु गा के सु ति अ ज्ज जी वि का से पा द आ स प्पा कि भ णा सि पे ति द मि
छा मिः प सी द उ अ ज्जो । अ त्ता णं ख रा रं जा ज पि को ड ह ल ता ए हि रा द सिं आ आ से दे से मि किं भ णा सि रा दं सु भ दि णो अ म च्च
खं स स स गे ह रां ति अ त्ता रि सा रां ए स प वे सो ति ते रा हि ग रु ड अ ज्जो म म उ ण जी वि आ ए प सा रे रा अ ति पे त्य प वे सो तिः क थं रा सो
वि अ ति कं तो सु वि स्म यं स्व ग ते स स्स त मा श्रि त्वा । अ हो आ अ र्यं वा णा स म ति परि ग हा ते चं ड ग स म द्द प वि फ ला मे वा स स प प ल म
व ग रु मि । रा स स व ल परि ग हा ते व मु ल प के तुं अ व लो क च लि त भि वा धि रा ज्जा हं ड ग त्य म व रा रु मि । कु तः को रि त्य धी ज्जु नि व द्द म ति म
न्ये स्थि ते भौ र्य कु ल स्य ल द्मी । उ पा प ह स्ते रि व ए स से न नि द्ध म्पा णा मि व ल द्वा पा मि । त रे व म न यो स न प शा लि नीः स चि व ये वि रे
धे से श पि ते व नं द कु ल ल द्मी लं द्य ते । कु तः वि । दू यो मं श मि ह म वि भु र्ण यो मे हा व न व न ग ज यो रि वा ते । अ नि अ पा ज्ज न व श पे व पी
त पा रा ता ग ते भं श मि ह स्ति य ते श्रि पा । त वा व द ह म मा त्य ए द्ध स प र्श पा मि । त तः प्र वि श त्या स न स्था ख भ व न ग तः प र प णा नु ग म्प मा नः

मुञ्च-

२९

//

संविंतीराससः सवाव्यकंभोः कंभः। वस्मीनामिषनीतिविष्कमगुणाव्यापारशातद्विशानंनानांविमलेकलेकारुणापानीतेनिपत्यासवः।
विंतावेशसमाकुलेनमनसारविंदिवंजाअतःसेवेयंभमचित्रसुचनमितिविंतावर्तते। अथवा। नेदंविस्मृतभक्तिनानविषंय।
व्यापारमहात्मनाखशाणप्रच्युतिभीरुणान्वमयानात्मप्रतिप्रार्थिना। अत्यर्थेपरदास्यमेत्यविषांनोतौमनोदापुतेदेवः। त्वर्ग
गतोपिशात्रववक्षेनागधितः स्यादिति। आकाशमवलोकपत्तास्त्रभगवतिकमलालयेभृशमगुणात्तसिकतः। आनंदहेतुमिपि
देवमयास्यानंदसकामिकिंवायपेवीरिणिमोर्षपुत्रे। दानादुराजिरेवगंधगजस्यनाशेतत्रैवकितवपलेमलपंगतासि। अपिचअ
नभिजातोएयिआकिंदगवाःप्रथितकुलजाभमिपतयःपतिपयैमोर्षपदसिकलहानकृतवती। प्रकृतावाकाशप्रभवकसुम
प्रातचपलापुरधीराप्रज्ञापरुषगुणाविज्ञानविभुखीअमिचअविनते। तदयमहमाश्रयोअनैनेवत्यामकामोकरोमिविचंस
मपातावत्सुहृजभस्यचक्षतदासस्यगदेगहजनेनिक्षिप्यानगः। एन्निर्गकृतान्याप्यमनुष्टितंकिंकारणमिति। कुसुमपराभि
योगंप्रतिअनुदासीनोराससशतितत्रस्थानामस्मभिः सहेककार्याणांदेवपादोपजीविनो नोघमुः शिथिलीभविष्यति। चंद्र

एपः

१९

एतशरगमभिरोधुमुयतानामस्मत्प्रपक्तानांतीक्ष्णारसदादीनांउपसग्रहार्थपरकृत्यतोयजापार्थवसहकोशसंचपेनस्थापितःशक
 ददासःप्रतिक्षारामातिवतीतमुपलब्धपेतत्संहतिभेदापचव्यापारिताःसहृदोजीवसिद्धिप्रभतपस्तत्किमत्रवन्नारष्टात्मजः
 सृष्टारिसान्वयएवदेवःशाहल्योतमिवपंपास्तेष्वनयःतस्मैवबुद्धिविशिखेनभिनमिममेवमीभवेद्यदिनदेवसदृश्यपेनाततप्र
 विशतिकैचकीकामेनेदमिवप्रमुथ्यजस्याचारावनीत्यापथाधर्मोमौर्यैवक्रमेणानगरेनातःमतिशामुपि।तंसप्रत्यपदीप
 मानम्पिमेलधीतंरसेवपालोभोएक्षसवज्जपापपततेनेतुनेशकोतिवपरिक्रमोस्त्रत्यचत्वस्तिभवनेराक्षसःआयंजाजले
 अभिवादयोपिपेवदकआसनमत्रापनयापुरुषःएदेआसंराउपविसदअज्जो।नाघेनोपविश्यमाअएक्षसःकिमागम
 नप्रयोजनःकंचकीकमारेमलयकेतुरमात्येविज्ञापपतिविगत्यमृत्योर्यपरित्यक्तोचितशरीरसंचकाशतिपीयनेमेहृदपाप
 यपित्वापिगुणःसहसानशकंतेविस्मर्तेतथापिमहिज्ञापनांमानपितुमहृत्पापैःउत्पाभरानिदरीपतिरमात्पाभराणिक
 मारेण २ स्वशरीरादवतापंप्रपितानिततःपरिधनोआपैःराक्षसःआयंजाजलेविज्ञाप्यतामस्तद्वचनात्कमाःविस्मृताः

मुद्रा

१२

स्वामिगणाः भवद्गुणपक्षपातेन किं तु न तावन्निर्वोयैः परपरिभवाक्रान्तिरूपोर्वेहास्यंगैरेभिः प्रतनुमपि संस्कारचनो न पावन्निः
 शेषक्षपितरिपचक्रस्य निहिते सगंगेहे मौकं न वरतवसिहासनमिदं केचयमात्येनेतत्सलभं त कुमारस्य प्रतिमन्यतां प्रथम
 प्रसादः नवः राक्षसः आर्यकुमारश्चानतिक्रमणी पवननो भवानपि तदनुष्ठीपते कुमारस्याहाकंचु नापेन भूषणानि परिधाप्य
 स्वस्ति भवते साधयाम्यहं आर्य अभिवादये निष्कांतः कचुकी ॥ राक्षसः प्रियंवद कलापतां को स्मदर्शनोर्थो द्वारि तिष्ठति ।
 पुजे अज्जो आरावेदिति निष्क्रम्य आहितुरिकदष्टाणां अज्जको तु मे आहितुरिकः भद्र अहं ख आहितुरि अलि साविमो
 नामा रक्षामि अमचरखसस्सरा हो सप्ये हिस्सिलिदपु विरुजाव अमचस्सरा वदेमि राक्षसमुपसत्त्वं अमच ए सोखसप्य
 ती विणो ररुदिसप्याण अमचस्सपरा ददंसे र राचानास्सिस्पदने सवपित्वा आत्मगमे कथं मथममेव सप्ये दर्शनं प्रकाशे प्रिये
 वदननः कतहलं सप्ये पुतसरितो प्यवि सज्जयेनं पुरुषः जं अज्जो आरावेदि आहितुरि कमुप एत्त भद्र सो सुदे अमघो सप्य
 दंसरा कज्जे रापसाद करेदि रा उणादं सगोन आदि भद्र विष्मवहि ममव अरा न अमु वन केवलं सप्य जी विणो पाउ अक

एमः

१२

वीत्वे अहंतापदिमहंसरोगा अमघोपसंरंगा कोदितागदपिपत अंयाचेदपंसीददतिपुरुषः पञ्चगलीत्वा राससमुपसस अमघ
 रासोख अहिंनुति ओविमावेदिगा केवलं स प्यजो विरोपाः अकवीख अहंतापदिद सरोगापसादकोदेतागदपिपत अंवा
 चेदं पसीदति राससः पञ्चगहीत्वा वाचपतिपाउरानिखशेषकुं सुमं सं अतरोक सलदारां जमुगिरेदिभमगत सांराकु
 राइकंज्ज। रत्यात्मगतं अपेक स मपरवतांतज्ञो भवत्यराधिष्ठेति गाथोर्थः आः कार्यव्यग्रतात्मनसः प्रभतत्वाद्यमगाधी
 नारदानी विस्मृतिरूपलब्धाव्यक्तमादिनुरिकरुमवविरोधगुत्येन भवितव्यं प्रकाशं प्रिपंवदक प्रवेशयेनं। सुकविरोधः श्री
 तव्यमस्मात्सभाषितं। पुन अमघो आगावेदि आहिंनुतिकं मुपसस उपसप्पर अज्जो आनायेनोयसत्यापलोकाखगतं स
 स्मृतमाश्रिमापममात्यं राससस्तिष्ठति। परोधः वानां वाहलं तनिवेशपशिथिंत्वां केठे निवतान। नाकंधेदक्षिणा पावलांनि
 हितपाप्यं के पतं त्यासुहः माष लिंगनसंगपीडितमुत्तं पस्माय माशं किनामोपेस्यो रसिनापिकरुते वामेतरं श्रीः स्तनं प्रकाशं
 जवद १ अमघो राससः अपेतिराधगुत्तरस्यहीने विहर अमघोपिपंवदक भुजंगे रीदानी विनोदः नदि अम्यतापिजनेन त्वम

मुद्रा-
१३

पितृमधिकारमशमेकपुत्रश्चमद्योऽप्यस्त्रावेदितिसपरिवारेणि क्वांतः राक्षसत्वेविशधगुत्परदमासनमास्यताविशधः पदात्ता
पपत्स्यमात्परतिनायेनोपविष्टः। एतन्निर्वर्ण्येहोदेवपादपयोपजीविनोजनस्ययेमधस्यारतिरेदिति विराधः अभात्यअलेशोकेना
तिचिरादमात्मास्त्युगतनीमवस्थामारोपयिष्यति एक्षसत्वेविशधगुत्परार्णपकसमुपरवतोतो विराधः अमात्यविस्तीर्णाः
कुसुमपरवतोमस्तदात्ताययकुतः प्रभतिकथयामिराक्षसत्वेचरुगुत्पर्येतावनगापवेशात्प्रभतिमत्यपुनैस्तीक्ष्णास
दादिभिः किंमनुष्ठितमित्यादितः स्मोतुमिच्छामिविराधः एवंकथयामि। अस्तितावच्छकपवनकिनकोम्वाजपारसीकवाहो क
प्रभतिमिश्राणाममतिपौराहीतैश्चन्द्रगुत्परवते धरवलेरुदधिभिर्वप्रलपकालचलितसलिलसंचयेः समंतादपरुद्धं कु
सुमपं॥ एक्षसः शस्त्रमाकृष्यसंभ्रमं। मपिस्थितेकः कुसुमपरमवरोत्पतिप्रवीरकश्चिप्रमिदानीप्राकारपूरितः शरासन
धुरैः क्षिप्रपूरिषिष्यतां ह्योषुहिरदैः परहिपघराभेदक्षमेः स्थीपेतां। मुक्तामत्युभयं प्रहर्तुमनसः शत्रोर्चलेदुर्वलेनेनि
यानुमप्रासहेकमैः नसापेषामभीषेपशः विराधः अमात्यालमावेगेनचतमिदवर्ण्येनैराक्षसः कथं वतीमिदं वरायेतेमपाप

एमः
१३

नृजीते स एव कालो वर्तते इति शास्त्रमुक्तं नृपसास्त्रं ह्येव नंदस्मृतिर्नृपसः प्रमादानां पश्यन्मन्त्रकालो। पञ्चैषामेव नीलाचलतिग
 जपराक्षसस्तत्रयापादेन त्यागित्यवोभः स्युर्नृगवलं धार्यतां राक्षसेना। पत्नीनां राक्षसो तर्न पतुवला मिति प्रेषपत्न्यमाज्ञा
 मज्ञासीत्नेह योगात्स्थितमिव नगो राक्षसानो सहस्रततस्ततः विराधः ततः संमता इपरुध्यपुष्पपुरमवलो सवद्भदिव सप्रवृज
 माज्ञेमहदुपरोधवेशसमुपरिपोराणां पारिवर्तमानमसहमाने तस्यामवस्थायां यौवनोपेक्षया अपक्रांते तस्मात्तयोधनापदे
 वे सर्वार्थसिद्धौ स्वामिविरहात्स शिथिलीकृतप्रपत्न्युपपन्नहलेषु जपध्यायाया तादिसाहसानुमितानर्नगरवासिषु पन
 रपिनंदराज्यमत्यानपनापसुरंगभिगतेषु पुत्रासु चंद्रगुत्यनिधनापुष्पमत्युत्कृष्टातिषकन्यया पातिते तपस्विनिपर्वते श्वरे राक्ष
 सः सखे पश्याश्रये कर्णेनेव विशांगेनेकपुरुषापादिनो राक्षसेताहंतुं शक्तिरिवाज्जुनंदलवती पांचंद्रगुत्यं मया। सा विस्मेरिव वि
 स्मृगुत्यहतकस्यात्यंतिकश्चपसो हिंदिवेपमिवेत्यपर्वतनपेतद्वयमेवावधीतविराधः अमात्यं देवस्यात्र कामचारः किंकिपंनारा
 क्षततः विराधः ततः पितृवधत्रासादपक्रांते कुमारं मेलयके तौ विस्मासिते पर्वतकभीतरिवैरायके प्रकाशीकृते चंद्रगुत्यस्य

पङ्क

२४

१५

नरभवनप्रवेशोदयेवाहिरान्नसमये चंद्रगुप्तस्य नंदभवनप्रवेशोभविष्यतीति। अतः प्रथमद्वारवेशात्प्रभृतिस्तत्पुनराज्ञभवनमिति तः स
 त्रधारेभिहितं आर्यप्रथममेव देवस्य नंदभवनप्रवेशमुपलभ्य सत्रधारेण दास्यते मणिकनकनोरान्यासादिभिः संस्कारविशेषैः संस्कृतप्रथमद्वारेशानीमस्माभिरभ्यर्च्यते संस्कारो विधेय इति। तत्र आराधनाया अनादिष्टेनैव दास्यते मणिकनकनोरान्न
 भवनद्वारमिति परिज्ञेन किल मुचिरदा स्यमभिनयाभिहितं अत्रि रादस्य दास्यते रूपं फलदास्यते मणिकनकनोरान्न
 सोदये कृत आराधनाय वरोः परितोषः। अफलमनिष्टफलं वा दास्यते मणिकनकनोरान्नः पलमवगच्छामि पदमेन बुद्धि मोहात् अथवा राज
 भक्तिप्रकर्षात्। ते योगकाला मपतीक्ष्मा रोगजनित आराधनाय वरोः अतः सितलवान् विकल्पः ततः विराधः तत आराधना सदन
 केनानुकूललयवशादर्थं रात्रसमये चंद्रगुप्तस्य नंदभवनप्रवेशोभविष्यतीति शिल्पिनः पौराण्यगृहीतार्थोक्तत्वात् स्मिन्नेव स
 रणोपवेनेश्च रात्रांतरं देवोद्यकमेकासने चंद्रगुप्तेन सहोपवेश्य कृतः एष्वीदृशं विभागः। एष्वसः किं वाति स्मृष्टः पर्वतत्रात्रैव
 रोधकापवेनेति श्रुतौ राज्याह विभागः विराधः अमात्य अथैक एष्वसः आत्मगतं निपतमति धर्तव्यं नानासापित पारितनः क

एषः

१४

प्रपुपांसवधमाकलप्यपवेतेश्वरविनाशजानेतस्यापशसः परिहृयार्थमेवालोकापमोरपचरितप्रकाशानातः १ विराधः ॥ ततः प्रथममेव
 प्रकाशोक्ततेरात्रोचंद्रगमस्यनंदमवनप्रवेशेकृताभिषेकेचवैरोधकेहिमविमलमुक्तागणपरिक्षेपोपरचितचित्रपवमपवारघाराप्र
 क्वादितशरीरमणिमयमुकस्वेधनिविशनिवमितरुविरतरमौलोसुभिक्षसमदामवेकक्षिकावभासितवक्षस्पलेपरिचितैरप्य
 भिज्ञायमानशरीराकृतोचाणासहतकस्याज्ञयाचंद्रयुत्योपवासांचंद्रलेखां नामनामवशामारुह्यचंद्रगम्यानुपापिनाराजलोकै
 नानुगम्यमानेदेवस्यनंदस्यभवनं प्रविशतिवैरोधकेष्वप्यल्पपुक्तेनसुत्रधारैरादाह्वयैरात्रोचंद्रगम्योपमितिमन्यमानेनवैरोधक
 स्योपरिपातनापसज्जीकृतपंचनोरगां ॥ अत्रांतरवहिर्निगृहीतवाहनेषुस्थितेषुचंद्रगम्यानुपापिषुभूमिपालेषुपद्मपुक्तेनैव
 चंद्रगम्यनिषादिनाववैरोधकेनकंदरिकोतर्गनामसिपत्रिकायाकृष्णकामेनावलेविताकरेणकनकंशूलमुत्थायलेविनीकनकै
 रिकाराउभयोप्यस्यानेपलः विराधः ॥ अथजयनाभिघातमुत्प्रेक्षमाणावाजवधरतिजवनतपागत्यंतरमाहस्वती ॥ प्रथमगस
 नरोधप्रकटाकलितमुक्तेनवभ्रष्टलं द्यंपनातापत्रनोरगोनारुष्टरूपाणीअथपाणिनासादवनेवंचंद्रगम्याशपावैरोधकेरा

मुद्रा-

१५

15

हृत्वेर्मणाह तत्तपस्वीवैरकः ततोदाहृत्वेर्मणापत्रतोराणापानमात्रविनाशफलमवधार्यैश्वमेवंतुगतीरासमारुहेनपत्रघटनवीजंलीह
कीलमादापहस्तिनीगतएवहतत्तपस्वीवैरधकः राक्षसः ह्यकष्टमनयेद्वपमिति नहतश्चंद्रगुप्तः हनौवैरधकवैरको आत्म
गतंनतौहतौहतावपमिति प्रकाशं अथसप्तत्रयारोदाहृत्वेर्मणिकथोविराधः वैरधकपरः सौख्यदातिलोकैरेकेलोष्टघातंहतः रा
क्षसः सास्त्रिकैर्भोः कंष्टं अहोसुहृदसलेनहाहृत्वेर्मणाविमुक्तास्म अथतेनतत्रभिषजा अभपदतेनकिमनुष्ठितेविराधः अ
मात्सर्वमनुष्ठितंराक्षसः सहर्षेः अपिनामसत्वेहतश्चंद्रगुप्तहतकः विराधः अमात्स्यदेवानहतरा सविषादे तत्किमिदानीक
थपसिपीतुष्टः सर्वमनुष्ठितमिति विराधः अमात्स्यकल्पितमनेनविषयोगचरामि औषधचेद्रगुत्यापंतवमत्स्यस्त्रीकर्वतावारा
महतकेनकनकभाजनेवर्णांतरमुपलभ्याभिहितश्चंद्रगुप्तः वषलः सविषमौषधनंपातव्यमिति राक्षसः शरः खल्वसौवदः
अथसवेधः कथंविराधः ततः सखल्वेधस्तदेवौषधपापित औपरतश्चराक्षमहाविज्ञानराशिरूपतः अथतस्पशपना
धिकृतस्पशमादकस्याकंचनेविराधः आपेपदितोषोसोद्वेगं कथमिवविराधः सखल्वमखः सपुष्पाभिरतिसखमिति महान्तम

रामः

१५

र्थे एशिमाप्यमहातापेनोपभोक्तुमारध्वानततः कुतोपभपानधनागमस्तवेति पृच्छमानोपपदावाक्यभेदानवह्नगमत्तानरावा
 सहनकोदेशाद्विचित्रेणवधेनव्यापादितः रासोद्देगं कथमत्रापि वपमेवोपहतादेवनअथशपितस्यचंद्रगुत्स्यशरीरेप्रहर्तुमस्मत्प्रमुक्त
 नोनस्यतिशपनगहस्यांतःसुरंगमेत्यप्रथममेवनिवसताचीभत्सकादीनांकोवतोतःविणधःअमात्पदासुगोवतोतःरासावेगंकथंदा
 रूपावतांतःनखलुविदितास्तत्रनिवसेतःआरावाहनकेनविअमात्पअथप्रकिंप्राकंचंद्रगुत्स्यमवेशात्यविषमात्रैणोववारासैनश
 पुनमहंसंमेतादवलोकितंतौनान्यस्माभ्यतिष्ठिदातगहीतमत्तावयवानोपिपीलिकानांनिष्ठांमंतीनांपाशिमवलोक्यपुस्त्यभेमन
 द्रमितिगहीताथेनदाहितेदेवशंपनगहंतस्मीअदत्तमानेक्षमनिवहाभिरुद्धहृष्टिविषयाप्रथमापिहितनिर्गमनमार्गमनविग
 म्यसर्वएववीभत्सादपस्तत्रैवज्वलनमुपगताःउपरताश्चराक्षःसास्त्रसंखेपंशपदेवसंपदइरात्मनंश्चंद्रगुत्स्यहतकस्माकृतःक
 न्यातस्वधापपविषमपीगदंयपुक्तांमपादेवात्सर्वतकस्तपाविनिहतोपस्तस्यराज्यादित्दनापेशस्त्रेषरसेषचमणिहितौस्तो
 वतेयातिनामोयंस्वकंफलतिपश्यविवधश्चपासिसेनीचैःप्रारम्भविप्रविहताविमंतिमध्याःविभ्रैःपुनःपुनरपिप्रातिहयमा

मुस-
१६
१६

नाग्राध्वमनमगृणास्त्वमिवोहंस्तिअपिचकिंशेषस्मभरयथानवपुविस्मोनसिपमेवपकिंवानास्तिपरिअमोदिनपतेरास्तेनपत्रि
अलःकिंत्वेगीतमुत्सजनकपरावत्पलाघोजनोलज्जतेनिर्व्येष्टमितिपुत्रवस्तुषसतामेकंहिगोत्रेवने। एक्षसखेमाराध्वमपरि
त्याज्यमितिप्रत्यक्षमेतन्भवतः। ततः२ विरोधः नतः प्रभतिचत्रगुत्तस्यशरीरेषदस्तगुणामप्रमतआरासहनः कः एम्परातदीद
शेभविष्यतीत्यनिष्पन्नगृहीतवान्कसुमपरनिवासिनोपपदीपानात्यपरुषोनराक्षसः सावेगंकथयअथकेकेनिगृहीताः विरा
धःआमासआदावेवतावत्सपराकोजीवसिद्धिः सनिकारंगरान्निवासितः। एक्षसः। आत्मगतं एतावत्तेस्तेनल्यपरिग्रहस्थानप
रिश्रेणः पीडपिष्यतिप्रकाशं सखेअथकथंअपराधमुदिश्यनिर्वासितः विराधः एषदएत्माएक्षसप्रपतोविषकन्यपापर्वतेअ
रयातितवानिति एक्षसः स्वगतं साधुकोटिल्यसाधुकतः। परिहृतमपशः पातितमस्मासयातितोर्दराज्यहरः एकमपिनीतिवीजं
वद्रफलतामेतिपस्यतवाप्रकाशेततः विराधः ततश्चद्रगुत्तशरीरमभिद्रोशुमनेन व्यापारितादास्त्वमादयशतिनगरेप्रख्याप्य
सेकरदासः शलमारोपितः रासास्त्रेहासखेभकरदासअपुक्तवायेमीदृशोमत्यअथवास्वाम्यर्थमुपरमोनशोअंस्तमसि

एमः
१६

वषमेवात्रोच्चाः पेनंदकाले विनाशे विजीवितुमिच्छामः विराधः । अमात्मनेतदेव स्वाद्यैरावपालपितवः राक्षसः ससत्ते अस्माभिसम्भ
 वार्थमालेव न जिजीविषोऽप्यलोकगतो देवः कृतमैनीनुगम्यते विराधः । अमात्मनेतदेव पश्चाभिस्म्युमेवार्थकृतं ते रित्यादिपुनश्चतिरा
 क्षः सस्वेकथ्यतां अपरस्यापि सत्त्वघसनस्य अवरो सज्जावयं विराधः तत एतदपुलं म्येचंदनदा सेनायवाहिते सोहादादमात्मक
 लत्रं राक्षसः सस्वेकुरस्य वागसवरो नापितामिति विरुद्धमपुक्तमनुषितं चंदनदा सेनविराधः । अमात्मन न्वपुक्ततरः सत्त्वोदराक्षसः
 ततः विराधः ततो पाव्यमानेनापि पदान समर्पितममात्मकलं । ततः कुपितेन चारा सवरुना राक्षसः सावेगानं सलु व्यापादितः विराधः
 अमात्मन तलु व्यापादितः किंतु गद्दीत गद्दसारः सपुत्रकलत्रसेपस्य वेधनागार निक्षिप्यः राक्षसतनः किंपीतृष्टः कथपसि अपवाहि
 तराक्षसकलमिति । ननु वक्तव्यं संपतः सकलचोराक्षससंति । प्रविष्टपुरुषः । पुनर २ अजो अज्ज ए सो स अर्दा सो परिहारमभिमुप
 लिहो राक्षस अपि सत्पुरुषः । अलि अंवा अमवपादोपजीविगो मंतिर जारोति । राक्षसः विराध ए तकिमेतत विराधः अमात्सरक्ष
 ति तलु भयं भवितव्यता राक्षसि यं वदकपयंवंत किं विचारपसि क्षिप्रं प्रवेश्य मामाश्वासय पुरुष । न अमघो आरावेदिति निष्क्रांतः ।

सू. १७

17

ततः प्रविशति सिद्धये केना न गम्पमानः शकटदासः दृष्ट्वा आत्मगतं दृष्ट्वा मोपैमिव प्रतिष्ठितमदं श्रुत्वा धीः आसत्तेजस्तन्मिमीव चेतना प्रप
थनी मूर्द्धा पवथास्त्रजं श्रुत्वा लास्य परोक्षं द्रविष्यमानाया ततोपैस्त्वान्न ध्वंस्तपयमाभिधात कविने मन्ये मदीये मनः कृनायेनावलो
कसहर्षः अपममात्सराससक्तिरतिपरायः अस्मीभक्तिः क्षीणीपि स्वाप्स्यर्थं कसमदहन पृथिञ्चां स्वाभिभक्तानां प्रमाणं परमेस्थि
तः उपसत्ता जपत्वमात्सराससः नायेनावलोक्य सहर्षं सखेशकटदास रिक्ता मुदहन पृथिञ्चां स्वाभिभक्तानां प्रमाणं परमेष्ट्या
कौटिल्यगोवरागतोपि दृष्टो सितत्यरिघजसंमाशकरा तथा करोति एक्षत परिघज्परदमासनमास्पतां शकरः पदाज्ञापयत्वमात्स
राना नायेनोपविष्टः एक्षः सखेसकटदास अथ कोपमस्य मेतद्दयानंदस्य हेतुः शकरसिद्धार्थं के निर्दिश्य अमात्स्यप्रियस्तददासि
द्वार्थं केन यातकाचिद्राव्यवधस्यानादपवादिनेस्मिन् एक्षसहर्षे भद्रसिद्धार्थं के काममुपपातयामस्य प्रियस्येदं तथापि गत्यतोत्त
गात्रादवतार्य भूषणानि प्रपठति सिद्धार्थः गृहीत्वा पादयोः निपत्य खगतं अत्र खं अज्जोपदेसो होतुं दकं रिस्संमकाश अमघ
एत्यं मे परमेपविदुस्सरात्थि मकोविपरिविदो जत्यरादं अमघस्स पसादं गित्तिवपि अणिघुदो भविस्स तारकाभि अहेरमा एमुदि

एषः १७

आरमुदितं अमचस्तेजवभासगोरिणिसिखविदं जहादितापश्चोच्चरां दगितिस्ते। एक्षसः भद्रकोदोषः एवं क्रिपतां शकदासः
 परात्तापपत्यमायशतिमुद्रपतिशकदासः मद्रं विलोक्य अपे अमात्यनामा किते पमुद्रा एक्षसः विलोक्य सविषादे सवितके मात्मगते क
 एमउत्कं यविनोदार्थेन गणविष्णुमतो ममहस्ताद्वारपाटहीतातक्तथमस्य हस्तमुपागत। प्रकाशं भद्रसिद्धार्थकतत्त्वपेयमधिगतसि
 द्वार्थकः। अमचत्थिक्कसपुण्णिवासोमणि। अगिद्ये चंदनदासो नामतस्स गेह ३ आरे परिदाम ए समासादिता। एक्षसः पुन्यते सिद्धार्थ
 कः अमचकिं एत्यजुज्जदी एक्षसः पतो महाधना नोद्वारि पतिते स्पेवं धिधसोपलब्धि रिति शकदासः। सखे सिद्धार्थक अमात्यनामा
 किते पेमुद्रा नदितो वज्रतरेणार्थेन भवंतममात्यसोषपिष्यति रति तदी पतामेवो मुद्रा सिद्धार्थकः। अज्ज ए सो मे परि तो सो जे अमचो शमा
 एमुद्रा रो परिगाहप्पसादे करो दिति मुद्रो समर्यपति एक्षसः सखे शकदास अने ये वमुद्रपाखाधिकीर्यवहते व्वां शकदासः पर
 लापपत्यः। सिद्धार्थकः। अमचा विणा वे पि एक्षसः विल्लध्वं वृहिसिद्धार्थकः माणादि एष अय वृजधावाण कवु अस्से विप्पिं प
 कवु अरास्सि पुणो पाटलि उते पवे शोति। तारुमि अह अज्ज ससप्प स सो पादे स विदं। एभद्रपिये नः। तदभिप्रायपरितो वनात

मुद्रा-
१८

18

विश्वोत्माकपुननपः तदेवैकपतासिद्धा अणुगहिदोक्तिराक्षसः सत्वेशकरदासविश्रामयसिद्धाथैकं शयदात्ताययत्तपाध्यापशतिसिद्धाथै
केननिःकृताः। एक्षसः। सत्वैविगधुत्यवर्णपेदांतीकसमप्रवृत्तशेषा अपि समंते संदपजापचंद्रगुत्प्रकृतयः विराधः अमास
वाटेसमंते। ननुपयाप्रकाशमुनगरुत्सेव। एक्षः। सत्वैकिंतनकारो विराधः अमासुरदतत्रकारो मलपकेतोरपक्रामातप्रभतिपरि
तश्चंद्रगुत्सेनवाणाकशति। वाणाकोपि अतितकाशितपाते स्तेराज्ञाभगे अंशुत्सस्पचेतसः पीशगुपविनोति। अपमपिममालुभवः। ए
क्षसः। सहर्षे सत्वैविगधुत्तज्जुत्तमनेनाहितुंरिक्छप्रनामुनः कसमपामेवतत्रहिमेसहृदैतालिकचजनः स्तनकलशोनामप्रति
वसतिसत्त्वपामद्ववनाहाचः। पथावाणासेनकेपमाणोयाज्ञाभगेषु चंद्रगुत्प्रवपासमुतेजनसमर्थैः स्तोकोरूपप्नोक्पितयाः शति। कार्य
वातिभिर्भक्तकामकहस्ते संदेष्वमिति विराधः पदाज्ञापपत्तमात्प्रशतिनिष्कांतः। प्रविशपुत्तपः। जयदअमचुसअरदासो विसावेदि
गदेति निश्चलंकाजोरि आक्कि अंतितापचारकी कोड अमचो एक्षसः विलोमात्मगतं अहोमहाहीरायाभषणानि। प्रकाशंभ
इदच्यतोशकरदासः पीतोष्पविकेनांगस्ततामिति पुजं अमचो आणावेदिति निःकांतः एक्षसः यावदहमपि कसमपरापकर

एमः
१८

भकेष्वप्यामि उत्याप ॥ अपि नाम दरात्मा वाराकहतकात्तु चंद्रगुणो भिद्येत ॥ अथ वसिष्ठमेव सति हितयश्यामि मोर्ये ते जसि सर्वभ
 तलभुजा मातापको वने ते चाराकोपिमदा अयादपमभद्रा जेति जातस्मयः ॥ राजप्राप्तिरुक्तार्थमेकमपरनीती सा वसो हरीत्कृत
 कृतकृत्यातिवनिपते लब्धांतराभेत्स्यति ॥ ~~रतिनिर्गताः सर्वहितापोकः ॥~~ ॥ ततः प्रविशति कुंचको रूपादीनिषयान्निरूपका
 रौप्येण त्मजाभस्तपालध्वस्तं घोषचक्षुरादिषु हताः ॥ त्वार्थावबोधकिपाश्र्यानि प्रसंभसं जंति पदनामाज्ञा विधेयानि मे न्युत्तम
 श्रिपदेनैव तजस्या तस्मै सुधापायसि परिक्लृप्ताकारो मोमो संगगप्रासादे धिक्कताः पुष्पाः सुगृहीतनामा देवश्चंद्रगुणोऽयः
 समाज्ञापयति ॥ प्रवृत्तकोमुदीमहोत्सवरमणीयेकसमपरमवलोकपितुमिच्छामि ॥ तत्किंपेतामस्मदर्शनयोग्याः संगगप्रासा
 दस्योपरिभूमपः आशे आकरवेकिं कथयति नैवतः ॥ आर्यकिमविदित एवापदेवस्य चंद्रगुणस्य कोमुदीमहोत्सवमतिषेध
 इति आदेः वोपहताः ॥ किमनेन वः प्राणादोराकथोद्गतेन शीघ्रमिदानी ॥ आलिङ्गं तु गृहीतधूपसुरभीनस्तमानपिनहस्तज
 स्मृष्टोडिमपसहति रूचासचा मराणां श्रिपः सिंहाकासनधारणं च सचिरं सजातभर्त्ता मि वक्षिष्ये च दनवारिणां सकुसुमः से

मुद्रा
१८

१९

कोऽगस्त्युक्तं। आकाशे किं कथं पतिभवंतः एते त्वरामहंति भद्रास्त्वरंतां अयमागत एवं चेद्भुक्तः। परावः सविसंधै रंगैः प
थिषु विषमेषु च लताचिरंधेपुनो रागपि भुवोपास्य भूराणां धुरंता मेवोच्चैर्न ववपसि वोरं व्यवसितो मन रवीदम्यत्वात्स्व
लनितचदः खवहति वानेय प्ये रनरतो देवः। ततः प्रविशति राजा प्रतील रो चाराजा। स्वगतमराज्यं हिनामराजधमानवति पस्पद
यने महेदमीति स्थानां कतः पराथातुष्टानेजर पतिनपत्वार्यपस्तोपरित्यक्त स्वार्थो निपतमपथार्थः स्थितिपतिः। परार्थे श्रेयस्वार्थो
दभिमततरोहतपरावामरापतः प्रातेः कथमिवासेवेति पुरुषः। अपिच। दुराणध्यादिलक्ष्मीरात्मविभिः पिराजभिः। नाक्षणाद्विज
ने मेहो परिभवत्रासान्त्रसंतिष्ठते मखैहै पिनगच्छति प्रणपितामसं तविद्वत्स्वापि। शरीरेभ्योप्यधिकं विभेत्सुपहसत्येकांतमीरुनहो श्री
लब्धप्रसरेववेशवनिताः। लीयचर्याभूश। अन्यच्च कृतककलेहकृत्वा स्वतन्त्रेण किंचित्कालांतरं त्वपायवहर्तव्यामित्यापीदे
शः। सवकथमपिमयायातकमिवाभ्युपगतः। आथेवाशश्रुदायोपेदेशं स्त्रियमारागमतपोसंदैवस्वन्नावपे। कतः। इहवि
त्वपत्साध्वीशिष्यः क्रिपाननिवार्यते ल्यजातिचपरा मार्गमोहानदागुरुकुशः। विनपरुचयस्तस्मात्संतः सदैवनिःकुशाः पाता।

एवः
१८

मत्तखान्तत्रेभ्यो वयं हि परागुत्वा । प्रकाशं । आर्यं वै हीनरे सुगंगा प्रासादमार्गमादेशय । कुंचकी । इतरतो देवः । नायेन परिक्रम्य अयं सुगंगा
प्रासादः शनैः शनैरागच्छेत् । मर्दयार्थः । राजा । नाघेनाहस्यदिशो बलोकम् । अहो शरत्संगमसंभतशोभा विभतीतो दिशामतिरमणीयता ।
कृतः । शनैः शानीभूताः सितजलधरा केदपुलिनाः समंतादाकीर्णाः कलचिरुतिभिः सारसकुलैः । चित्ताश्चित्राकारैर्निशिविकचन
क्षत्रकुम्भैर्नभस्तः स्पन्दन्ते सन्ति । रवदीर्घादशदिशः । अपि वा । उग्रपामुह्यन्तानि जमुयदिशं स्थितिपदे दधुताशालीनामवन
तमुद्गोरसतिफले । मरुगसमपुत्रं विष्मिवहरत्पामदमसोरुतः कृत्स्नस्मायं विनपश्चलोकस्य शरदा । । रमामपि भर्तुस्तथा कलुषि
तो वद्ववल्गुभस्य मार्गक्यं चिदवतापतनभवेती । सर्वात्मनारतिकथाचनुरवर्हती गंगो शरत्पतिसिधुपतिप्रसन्नो । समंतात्राघेना
बलोका अयेकयमप्रवत्कोमुदामहोत्सवकुसुमपुरं । आर्यं वै हीनरे अथास्मद्वनादायोषितः । कुसुमपुरं कोमुदीमहोत्सवः
कुंच । अथ किं आघोषितो देवस्याजयाकुसुमपुरं कोमुदीमहोत्सवः । राजा । आपेत किं न परिगृहीतं मस्मद्वचनपौरजनेन । कुंच
णीपि धापरातं पापं शृण्विद्यामस्त्वलितरवं देवस्य शासेन केयपौरैः सवलितुमर्हति । राजा आर्यं वै हीनरे पधेव तत्किं प्रयापि

म३.

२०

20

कसमपरपश्यामि। पश्यायेतीत्यायमानाः स्फुरचतुरकथाकोविदेवशनायोनालैकवर्तिरथ्याः पृथुजयनधजंतेविधिमभिलषितपरिवरां
 योः सत्याः। कंचुकी। देवएवमेतत्। राजाकिमेतत्। कचुः देववर्देराजा। आर्षेस्फुरमभिधीयतां। कां देवमतिपिष्टैः कौमुदीमहेत्स
 वः। राजासक्रोधायाः केनकेनातः परमस्माभिर्देवोविज्ञापयितुंशक्यते। राजानखलुआर्षेवाणामेनापत्तः प्रेक्ष्यकारणाम
 ति शपस्मणी अस्वयोविषयः। कंचुकी। देवकोन्योजीवितुकामो देवस्यशांसनमुल्लयपिष्यति। राजा। सक्रोधांशोणोत्तरेउप
 वेष्टमिच्छामि। प्रतीहारेदिवर्देसिंहसणाउपविसददेवे। राजानाधेनोपविश्य आर्षेवेहीनो आर्षेचाणक्यं अकृतं कृत्योत
 रापदेष्टमिच्छामि। कंचुकी। आपपतिदेवतिनियुक्तः॥ ॥ ततः प्रविशति आसनस्याः स्वभवनगतोकिपात्रविदः विंतीनारपश्चा
 रावः २ आत्मगतः। कथं स्पृष्टेतेमपासहृत्तात्मा एक्षसः। कृतः। कृतागाः कौदिल्योभुजमरवनिर्पापनगघराद्यानेदाहता
 वषलमकरोभ्यपतिषरं। तथाहमोर्पेदोश्चियमपहरामीति कृतधीः प्रकर्षे मद्धुर्दरतिशयितुमेषव्यवसितः। प्रत्यक्षवराका
 शेलक्ष्यवध्वारससेरविम्यतामस्मादव्यवसितान्। कृतः उत्सुकः कस्यविवदृष्टराजभागेनंदोसौतभवतिवद्वगुत्तरासः वीराः

एमः

२०

कप्रपिचेनेवकेवलनेसाधर्म्यमदनुकृतेः। प्रथानेतैवा। अथचानातिमात्रामस्मिन्वस्तुतिभयामनःखेदपितव्यः। कुतः मद्रत्येः किलना
 मपर्वनेसतोव्यासः प्रलब्धांतैरस्युक्ताश्रनियोगसाधनविधौ सिद्ध्यर्थः कायास्पृशाः। कृत्वा संप्रतिवैतवेन कलहे मोर्येदना रासस
 मेत्स्यामित्वमनेन भेदकुशलो ह्येषः प्रतीपेद्विषः। प्रविश्यावचुकी। कथाखलु सेवा। कुताभेतव्यनपतेस्ततः सचिवतो रासस्ततो वल्ल
 भादये म्यश्च भवेति पेस्य भवने लब्धप्रसादा विराः। देव्या डल्लुखदर्शनोपलपनैः पिरार्थमायस्यतः सर्वा लाघवकारिणी कृतविष
 स्थाने श्रवति विंदुः। परिक्म्यावलोक्य च। इदमार्थचागाकं स्पगहं पावत्प्रविशामिताघेन प्रविश्यालोक्नुवा। अहो राजाधिराज मे
 त्रिणो गृहभूतिः कुतः उपलशकलमेतभेदकंगोमयानो वडभिरुपहृतानो वर्हिषां स्तपमेतत। शरणा मपि सर्पिभिः सुष्यमाणा
 भिः विनिमितपटलोतं दृश्यते कुंभं। तत्स्थाने खल्वस्य वल्लोदवश्चोद्गमरति। कुतः। स्तवे सश्रोता स्याः क्षितिपतिमभेतैः पिश्रुणैः
 प्रवाचः कार्यरापाघदवितथा वाचोपि पुरुषाः। प्रभावः स्रष्टापाः सखलु सकलः स्यादितरस्थानिरीह्यणामीशस्तणामिवति रस्कारविष

मुद्रा
२१

२१

यः विलोक्य स भयं तदपमार्थं चारा कस्ति एति। पो नंदमौ र्ये न प्रयोः परिभ्रपत्नी कमस्तोदपावदिशदप्रतिभिन्नकालं। पर्योपपाति
तुहि मोक्षमसर्वगामिधा प्राति शायपतिधौ मसहं स्वधात्रः। जानुभ्यां भूमौ निपत्य जपत्वार्यः। चारा कः नाधे रागवलो संवेही
नरे किमागमप्रयोजनं कं। आयं प्रराति संभ्रमसमुच्चलितभूमिखाले मौलिमणिशिखापिशंगीकृतपादपमुपगलः पादयो
गोपं मणिपत्य देवश्चेदगत्ये विज्ञापयति॥ अहृतक्रिपोत एपे मार्ये दृष्टमिच्छामि॥ चारा कः। वषलो मांद्रष्टमिच्छति। वेही
नरे नखलवषलस्य प्रचरा मुपगतो मया कृतः कौमुदीमहोत्सवप्रतिषेधः। कं। आयं भ्रष्टा कं। वासक्रोधः। आयः केन
कथितं। कचुः स भयं नारपित्वा प्रसीदत्वार्यः। स्वपमेव सगंग्रासादगतेन देवेनावलोकितं अग्रवत कौमुदीमहोत्सवे कसम
पुश चारा कः। आयः ज्ञातं तिष्ठात तो भवभिरेव मंदं तरे राप्रोत्सास्तरोपितो वषलः किं भ्रष्टः। कचुः स भयं तस्मीमधो मुखस्ति एति
वाः अहो राजपरिजनस्य चारा कस्यो परिग्रहेष पक्षपातः। अथ कचु वलस्ति एति। कं स भयं नारपन्नार्पसगंग्रासादवातेन देवेनाह

रामः
२२

मार्षपादमूलं प्रेषितः। चारामः उत्थापकं च किं न स गंगामासादमादेशः। कंच की उतरत आर्यैः इत्युभौ परिक्रामतः। कंच की अपं स गंग
 गंगामासः शनैः शनैः ए रोहमहेत्यार्यैः। चानायेनावरुत्यावलोकावसहर्षमात्मगतं। अपे सिंहासनमाध्यास्ते वषलः साधुः २६ नैदे
 विमुक्तमपेक्षितराजराजैरध्यासितं च वषलेन वषेणारात्तं सिंहासनं सदृशपाथिवं सगतं च प्रीतिपरो प्रगुणार्पतिगुणाममेते। ३
 पसक्तजपतां वषलः राजा सिंहासनात् उत्थापचारामस्य पादौ गृहीत्वा आपर्यचंद्रगुत्यः प्रणमति। चापरो गृहीत्वा उतिषीति
 एवत्सा। आशैले द्वाच्छिलांतः सुवर्लितसुखनीशीका एसावर्षादीनो रानैक रागस्फुरितमगिराह्वोदक्षिणा स्यात्तवस्य। आग
 त्यागत्य मीतिप्रणतनपशतेः शम्भुदेव किंपतां चरात्तां सुगर्भास्तव चाराण्यगस्यागुमीधभागो। राजा आर्यप्रसादादनुभूते
 ऐवात आशां स्पेमे। उपविशत्वार्यैः उतिपथा समुपविष्टौ। चारामः। वषल किमर्थं वायमाहता राजा। आर्यस्पदशीनेनात्मा
 नैः अनुगृहीतं। चारामः स्मितं कृत्वा वषल अलमनेन प्रश्रयेन। नैनिष्प्रयोजनमधिकारवंतः प्रभुभिराहपंते। तत्प्रयोजनम

मृश
२२

भिधीपता। राजा। आर्पे कौमुदीमहोत्सवप्रतिष्ठापयिष्ये किं फलमार्पेः पश्यति। वस्मिन्तं कृत्वा वषलं उपालभ्यं तर्हि मां हताः राजा। आर्पे नो
पानं किं तर्हि विज्ञापयितुं वा वषलपद्येव तर्हि विज्ञापनीयानां अवश्यं शिष्येणाह्वयानां वरुद्ध्याः। राजा॥ आर्पकः सदेहः किं
नूनकदाचिदीपे आर्पं स्पृष्टुं पोषनाह्विः प्रवर्तिष्यतं रति। अस्ति नः प्रश्रावकाशः। चाराकः। वषलसम्पगृहीतवानसि। नम
योजनमनवे क्षमाताः त्वपि चाराकश्च शृते। राजा। आर्पे आतएवमां प्रयोजनसु श्रावमुखापति। चाराकः। वषलश्रयतां॥
इह स्वत्वार्षशास्त्रकासस्त्रिविधसिद्धिमुपवर्णापेति। तयथा। राजापतां उभयापतां चेति। तत्सचिवापतासिद्धेर्भवतः किं मन्वेष्टा न
प्रयोजने वा मनस्योः स्वेदमुत्पादयितुं विषमे वात्र निष्ठावेत्सामः राजासको परबभूवुः परिवर्तयति। ततो नेपथ्ये वैतालिको
पठतः। आकाशकाशतलछविमभिभवता भवता भस्मना सत्कपेतीशोतीशोरीसजाले जलधामविलिनो लक्ष्म्यतीक्ष्णतिमैमी
कापालीमुहुरतीक्ष्णतामिव वलं कौमुदीमित्यपूर्वाहासश्च। राजदसाह। तुतुनरिवलेकशमैशीशारदः। अपिचाप्रसन्नो येषतिस्मा
ह्वागमनमिमुखीलदीपप्रमाणामात्मन्यापाशुघाजनिनजललवार्जभरौः संगभेगः॥ नोगोकमोकमिच्छापनमहापाणा

एयः
२२

चक्रवालोपधानेनेदाच्छेदमितात्राविरमवंतु हेरेष्टि एके एवः॥ द्वितीयः सत्त्वोत्कर्षस्य धानिधपश्चकताः केपिकस्यापि
 हेतोः जेतारः खेनधात्रामदसलिलमुचोनागश्वेष्टराणां। दक्षभंगमगाणामधिपतपश्चव्यक्तमानाचलेपानां जामेगं से
 हंतेन वानपतपस्त्वादृशाः सार्वभौमाः। अपिचाभषणाद्युपभोगेण प्रभुर्भवति न प्रभुः। परैरपरिभूतास्तत्त्वमिव प्रभुर्ह्य
 ते। चाणक्यः आकरणात्प्रगतं॥ प्रथमं तादृशिष्टदेवतारूपकेण प्रवृत्तशरद्वरावर्गानि माशीर्वचनेऽदमपरं किमिति नावधा
 रणमिविर्विचिन्त्या। आज्ञातो एष सस्यापेप्रयोगः। इह त्वनराससहतकदृश्यसे जागर्तिस्वत्तु कोरित्यः राजा। आर्पवैहीनरेदीपता
 माम्पां वैतालिका म्पां स्वर्णशतसहस्रं। केचुकी पराज्ञापपतदेव शति उत्थापपरिक्रामति चासक्रोधे वैहीनरेतिष्ठ न गेतव्यं।
 वृषलकिमपमस्थान एव महानर्थोत्तर्गः। क्रिपते एजा आर्पेणैव सर्वतो निरुह्येष्टा प्रसरस्य वैधनामेव मेरा म्पेरा म्पेरा म्पेरा म्पेरा
 वातपलस्वयमतमिपुक्तानां एजा एते दोषा भवेति। तद्यदिन सहस्रं तत्त्वपमेवानुपुन्य रच। एजा एते वैपंख कर्म एषभिपुत्या महे। चाण

मुद्र-
२३

कः प्रियेनः वपमपि त्वकर्मणभिपुण्यामहे राजापयेत तोहको मुदी महोत्सव प्रतिषेधस्य प्रयोजनश्चोतमिच्छामि। चारावयल कौमुदीम
होत्सवानुष्ठानस्य किं प्रयोजनमिति श्रोतुमिच्छामि। राजा प्रथमे तावन्ममास्तविद्यातः। चारावयल २ ममापि त्वत्तत्त्वराज्ञाया
पातएवं कौमुदीमहोत्सित्वप्रतिशेधस्य प्रयोजनमिति कतः। अमोधीनां तमात्मभवकिशालपण्यामवेलावनानामापोरभ्यश्च
गुणीचदलमिति कुलक्षोभितो तजंलानो मालेवास्तानुपुष्यानननपतिशितैस्ततेपाशिरोभिः सामप्येव सवलंती कथं पुति
विनपालैरुतेनेप्रभुत्वं। राजा। अथापरमपि प्रयोजनं पतच्छोतमिच्छामि। चारावयलः। तदपि कथयामि राजा। कथ्यतां। चारावयल
तोरेमहवनात्कापस्यमचलेबुद्धि। पतभद्रभटप्रभतीनां लेख्यपजेततावदीपतामिति। प्रतीहारीजे अज्जो आरावेदिति निः
कम्पपुनः प्रविश्य अज्जशं पते। चारावयलत्वावयलश्रुपतां। राजादतावधानोस्मि चारावयलवाचपति। सुगृहीतनामधे
स्य चंद्रगुप्तसहोत्थापिनो प्रधानपुरुषाणां इतोपक्रम्य वध्यं भलपकेतुमाश्रितानां प्रमाणालेख्यं॥ तत्र प्रथमे तावत्
गजाध्यक्षो भद्रभटः। अथाध्यक्षः पुरुषदत्तः महाप्रतीहारास्य चंद्रमानो भागिने परिगिरातः देवस्य पुत्रनगोरी महाएजवलो

एव-
२३

गुप्तः देवस्यैव कुमारसेवको राजसेनः। सेनायतेः सिंहवलस्पकनीयान् भ्राताभागुरायणाः मालवराजपुत्रो रोहिताक्षः क्षत्रगणसख्यतमा
 विजयवर्मति। राजा। आर्येतेषामयरागहेतून् श्रोतुमिच्छामि। चाक्षुषलश्च यतः। अत्र यावेतौ गजाध्यक्षाश्चाध्यक्षौ भद्रभटपुरुषदत्तना।
 मागौतौ ह्यमयमगपाशीलौ हस्तश्वान्वेषणोत्तमभियुक्तविति। अधिकाराभ्यामवरोप्य स्वजीवनमात्रेणैव स्यापिता वित्तपरतौ। स्वनस्व
 नचाधिकारणमलयकेतुमाश्रितौ। योचिं गिरावलगुप्तौ तावपि अत्यंतलोभमिभूतत्वादन्तं धनमवमन्यमानौ तत्र वद्वलभ्यतरतिमल
 यकतुमाश्रितौ। योप्यसौ भवतः कुमारसेवको राजसेन इति सोपितव प्रसादादिति प्रभूतं कोशहस्तश्च सदसैव स महदैश्वर्यमाप्नुय
 स्ते दाशंकपाग्रयक्रममलयकेतुमाश्रितः। योयमपरः सेनायतेः सिंहवलस्पकनीयान् भ्राताभागुरायणाः असावपि तत्र काले पर्वत
 केन सह समुत्पन्नसौ हार्दस्तत्प्रीत्या च पिता ते चाणासेन याति तरतिरहसि त्रासपित्वा मलयकेतुमयवहितवान्। ततो भवदप्यकारि
 षु चंदनदासप्रभुत्वेषु निगुत्तममाराष्ट्रस्वदोषाशंकपापीरक्रममलयकेतुमाश्रितः। तेनाप्यसौ ममानेन प्राणाः परिरक्षितारतिरुतलता
 मनुवर्तमानेनैतकंच परिचयतात्वा मात्मनोऽन्तरममात्मयदं ग्राहितः। यावेतौ रोहिताक्षविजयवर्मणौ तावपि अत्यंतमानित्वात्स

रायादेभ्यः स्तयासंमानं दीयमानमसहमानौ मलयकेतुमश्विनौ रमेषां मपरागहेतवः । राजा । एवमेतेषु विज्ञावता परागहेतुषु सिप्रमेक
 स्मान्नपरिविहितमर्थेण । चा । वषलनपारिते प्रतिविधातुं । राजा । किमकौशललादुतप्रयोजनोयेक्षितया । चा । कथमकौशलं भवि
 व्यति । निपते प्रयोजनायेक्षितया । राजा । प्रयोजनमप्रतिविधानस्य श्रोतुमिच्छामि । चा । वषलरूपतामवधार्यतां च । राजा । उभयम
 पि क्रियते कथ्यता । चा । इह वलुविस्तानां प्रकृतीनां द्विविधप्रतिविधानं । तद्यथानुग्रहो नियदश्रु अनुग्रहस्त्यावदासिमाधिकार
 योः भेदभेदपुरुषदेवदत्तयोः पुनरधिकारोपरागमेव । अधिकारश्च पुनस्त्यादशेषोपपन्नाः सकलमेव राज्यस्य मूलं हरस्मश्च
 मवसादयति । रिगिरातवलुगुप्तयो रमेतलुव्यप्रकृतिकयोः सकलराज्यसंप्रदानेनाप्यपरितुष्यतोरनुग्रहः कर्तुं न शक्नते । राजसेन
 नभागरापरायास्तु धनप्राणानाशमीनयोः कुतोऽनुग्रहस्यावकाश इति । लोहितास्य विजयवर्मणोऽपि दापादमानप्रदानपीडितयोः सं
 नमानिनोर्मानमप्ययमानं मन्यमानयोः । कीदृशोऽनुग्रहः प्रीतिजनपिप्यति । इति परितुतः पूर्वः पक्षः । उत्तरोऽपि खलु वयमचिरादधि
 गतनेदं श्रुयाः स होत्यापि न प्रधानं प्रधानपुरुषवर्गोऽग्रेणादरेण पीडयंतो नंदकुलानुरक्तानां प्रकृती अविश्यास्याभ्येति । अतः

हृषवर्गरेण दैवपीडयंतो नंदकुलानुरक्तानां प्रकृती अविश्यास्याभूमे परिहृत एवातदेवमुपगृहीतास्मत्सक्षो राक्षसोपदेशप्रवर्गो
 महीयसस्तेनैव तैर्न परितः पितृवधामर्थितः पर्वतकपुत्रो मलयकेतुरस्मानभियोक्तुमुद्यत इति सोयं व्यायामकालो नोत्सवका
 ल इति अतो दुर्गसंस्कारे प्रारब्धे किं कोमुदीमहोत्सवेनेति प्रीतिशिद्धः राजा आर्यवह प्रष्टव्यमत्र च वषट्कारं विप्रश्च्येष्टुममा
 पिवद्वाख्येयमत्र राजा एषदुष्कामि च अहमप्येष कथयामि राजा योयमस्याकं अस्मि सर्वस्येव अनर्थहेतुर्मलयकेतुः सक
 स्मादर्येणायकाप्रभुपेक्षितः च वषट्कारं अनयक्रमेणोद्वीगति स्यात्तिगत्सेतवा पूर्वप्रतिश्रुता ज्ञातुं प्रतिपाद्येतवानिग्रहे
 तावदस्य पर्वतको स्मभिर्वीपादित इति कृतघ्नतायाः स्वयंहस्तोदतः स्यात् प्रतिश्रुता र्द्धराज्यप्रदानेपि पर्वतकविनाशः केवलं कृत
 घ्नतामात्रफलः स्यात् इति मलयकेतुरपक्रामन्नुपेक्षितः राजा अत्र तावो राक्षसः पुनरिहैवांतर्नगरे वर्तमान आर्येणोपेक्षित इत्य
 च किमुत्तरमार्यस्या च वषट्कारं राक्षसोपि स्वामिनि स्थिरा गत्वा तु विरमे कवं संवासाच्च शीलज्ञानानंदानुरक्तानां प्रकृतीनाभत्यं
 तविश्यास्यः प्रज्ञापुरुषकारभ्यामुपेतः सहायसंपदायुक्तः कोशवानिहैवांतर्नगरे वर्तमानो महान्तं खल्वंतः कोयमुत्पादयेत्तद्

मरा.
२५

१५

रीकतक्तवास्त्रकोपमुत्पादयन्नपि नृदः साधोत्तविष्पति। अतोपक्रामन्नुपेक्षितः राजा नक्तिमिहस्य एकोपायेनीयक्रांतः। चा-कथम
मुपक्रांतो भविष्यति ननु पापैरेव सोहृदयेशयः शंकुरिवो धृत्य च राकृतः। हरीकरास्य चोक्तं प्रयोजनं। राजा। आर्यकस्माद्विकम्पनग
हीतः। चा-वृषलराक्षसोसौ विकम्प्य गृहमाणास्त्वयं वा विनश्येत्। पुष्पहलानि वा विनाशयेत्। एवं स त्वभयथापि दोषः। यथा स हि भ
शमभिपुक्तो पद्येपयाद्विनाशं ननु घृलविपुक्तस्तादशेनापि पुंसः॥ अथ तव वलमुत्पान्नाशयेत्सापि पीडा वनगज इव तस्मात्सोभ्युपा
येर्विनेयः। राजा। न शकुमो वपमार्यस्य मतिशयिते। सर्वथा अमात्यराक्षस एवात्र प्रशस्यतः। चारासः। स क्रोधं। न भवानिति वाक्य
शेषः। मातावता भो वृषलतेन किं कृतं। राजा। यदि न ज्ञायते तदा अयतां येन खलु महात्मना। लब्ध्या पुरिया वदिकुमुषितं कृत्वा पदं
नो गले व्याघातो जयघोषादिषु वलादस्मद्वलानां कृतः। अथ रथे विपुलेः सुनीति विभवेः संमोहमायादि ताविद्यास्य घपि विष
मतिमत्तयो न स्तेषु वर्गेषु नः। चारासः वृषल एतत्कृतं राक्षसेन। राजा। एतत्कृतं ममात्पराक्षसेन। चा-वृषलमया पुनर्न ज्ञातं नर
मिव भवं न मुह्यत्यभवति वभर्तु मलयकेतुः। धि एज पदेनियोजितः। राजा। एतत्कृतं देवेन किमत्रार्पस्या वा-हेमत्सरि न। आरु।

एम्-
२५

स्नातकोपस्तराविषमिताग्रं गलीमुचरं तो कप्रत्यक्षमुग्रं सकलरिपुकलच्छेदरीयोप्रतिज्ञां केनामेनावलिस्तानवनवतिशतद्रव्यको
 दशश्रुगस्तेनंदाः पर्यायमताः पशवश्चहताः पशुतोराससम्प्रापिवागरेधुरावहवकेविपतिवलययादीर्घनिष्केपपक्षेर्ध्वमेर्ध्वस्तार्कभा
 सोसघनमिवदिशांमेरुलेदशीर्षेनः नंदैरानंदयेतः पितृवननिलयात्रारिणः पश्यंचैतान्निर्घोत्यघापिनेतेस्तुतवहलवसावाहिनाहव्यवा
 हः राजा नंदकुलदेविणादैवेनेदमनुष्ठितं चारावः दैवमविहोसः प्रमारायति राजा विहोसोप्यविकथ्यनाभेति चारा क्रोधे
 नारपनवषलवषलभृतमिवमोमारोदुमिच्छति शिखां वहां मोक्षे मम पुनरयं धावतिकरः भूमोपादप्रहारेकृत्वा प्रतिज्ञामोरोरुप
 नरपिचलत्पेषचराणां प्रणाशानंदानोप्रशममुययातेत्वमधुनापरीतः कालेनज्वलयसिपुनः क्रोधदहने राजा साविगा आत्मगतं
 अयेतत्कथमस्यमेवकुपितोआर्यः तथाहि संभस्पदिपक्ष्मरदमलजलक्षालनक्षामयापिअभंगादेदजिसंज्वलितमिवपुनः
 पिंगयानेचभासा मयेरुद्रस्यैरोद्रं समभिनयतस्तोरवेसंस्मदंत्यासंजातीयप्रकंपेकथमपिधरयाधारितः यादघातः च १ कृत
 कंकोपंसंहृत्यवषल २ अलमुत्तरेत्तरेणापयस्मन्नौवरीयानराससोवगम्यतेतस्मादिवंशस्त्रंतस्यैदीयतामितिशस्त्रसुततज्या ३

मुद्र.

२६

२६

त्यायप्रत्यक्षवदाकाशे लक्ष्यं वधास्वगतं। राक्षस एष भवतः कौटिल्यवृष्टिविजिर्कोर्वुद्धेः प्रकर्षः। चाराकृतसत्त्वतितभक्तिमहं सत्त्वेननेष्य
मिमौर्यमिति संयतियः प्रपक्तः। भेदः किलैष भवता सकलः सरेव संपत्त्यतेश्च तदेव विनाशनायारतिघ्नं नश्चाराकः। राजा। आर्यवैहानरे अ
पप्रभति अनादृत्य चारा संचंद्रगुप्तः स्वयमेव राजकार्याणि करिष्यति। इति गृहीतार्थः प्रकृतयः क्रियेतां। के। स्वमते। कथं निहययदमे
व चारा सो नार्य चारा वरति। हंत सत्यमेव हतो धिकारः। अथवा। न सत्त्वत्र वस्तु निदेव दोषमवगंतुमर्हामि। स दोषः सचिवे स्येव परम
कुरुते नयः। पातिपंतः प्रमादेन मज्जीव्या लत्ववाच्यतां। राजा। आर्ये किं विचारयसि। के। न किंचिद्विचारयामि। किं त्वे तद्विज्ञाययामि दिव्यादे
वरुहानी देवः संवत्सरति। राजा। आत्मगतं। एवमस्मासु निगत्सु मार्गेषु स्वकार्यसिद्धिकामः सकामो भवत्वार्यः। प्रकाशं शोणोत्तरे।
अनेन एकलहेन शिरोवेदनामां वाधते वा। अतः शयनगृहमादेशय। प्र। स २ महाराजो। राजा। आसनादुत्थायात्मगतं। आ
यो ज्ञयेवममलंघितगौरवस्य बुद्धिः प्रवेष्टुमवनेर्विवरं प्रवृत्ताये सत्यमेव नृणां प्रतिमानयंति ते षोडशे नृदयं न भिनत्ति सज्जा ॥ ॥
इति निश्चिन्ताः सर्वे गती योक्तः ॥ ततः प्रविशत्यध्वगवे षधारी पुरुषः। हीहीमाणा होजो अरास अं सप्रधि अकोणा मग आग अं

रामः

२६

रहकरे जा। अत्यागागमगागुर्गुहणो अगाजपिनहोरे ॥ जाताव अमचररखसस्सजेवगेहगछामि। परि आंतवत्परिक्रम्यको एत्य
 द-आरि आणो विसावेहंदावे भट्टिगा अमचर सवसस्सए सो सुव करह कोनु चरे तो यादलि पुत्ता दो आग दो ति ॥ पविशपदो वारिकः ॥ भ
 द्शमा उच्चं मेनेहि। ए सो सुभर अमचर सव सो कडा चिंता जगि दे रा जा अरे रा समुप्य सा सी सवे अणो अज विदा वरा स अगां मुच
 दि-ता विरु मुद्रत अंजाव सेल धाव सेरा भवि अभव दो आगम एणो विदे पि। पुरुषः ॥ भट्ट मुह ए वं करे सा ततः प्रविशति शयन गतो
 आसन मतेन शकर दा सेन सह सचिंतो एक्षसः ॥ रा ॥ आत्मनो मम विमशतः कार्यो मे विधेयतां सहज कुटिलां को रित्य स्प प्रचिंत
 यतो मतिं ॥ अथ च विहिते मत्कृत्या तं निका ममुपग्रहे कथमिदमिहेत्यु निद्रस्य प्रयां त्य निशं निशा ॥ अपि वा कार्यो पक्षे यमा दो न न
 मुपि रचयं सस्य विस्तार मिच्छन् वी जानां गर्भितानां फलमतिगहनं गृह मुभेद पंश्च। कुर्वन् च ध्या विमर्शं प्रसृतमपि पुनः सेहरन्का
 र्ये जाते कती चानाटकाना मिमम नु भवति क्लेश मस्मद्दिधो वा। तदपि दु रात्मा चाणा कवदः ॥ उपसृत्य दो वारिकः ॥ जयं शाक्षसः अ
 भिसंधातुं शक्नः स्यात् दो वारिकः अमचो। राक्षसः ॥ वामाक्षि स्पेदं स चयित्वा। चाणा कवदं र्जयतु। अभिसंधातुं शक्नः स्यात् अमा

मुद्रा

२७

२७

सराक्षस इति वागेष्वा मासि स्पन्दनेन प्रस्तावगता प्रतियादपति। तथापि नो घमस्पाज्यः प्रकाशः। भद्रकिमसि वक्तुं कामः। (दोवारिकः)॥
 अमघ ए सो करह ओमा उलियुता दो आग दोरुदि अमघे ये सिरुडं। राक्षसः। सि प्र प्रवेशयेने। दोवारिकः। जं अमघो आरावेदि
 ति निष्क्रम्य पुरुषमुपसृत्य भद्र ए सो अमघो विरुदि। ता उपसप्यरा। इति निष्क्रान्तो दोवारिको करभकः। राक्षसमुपसृत्य जयड २
 अमघे॥ राक्षसनाघेनावलोक्य भद्र करभकस्वागतमुपविशतां करभकः। जं अमघो आरावेदिति भूमावुपविशति। राक्षसः स्वग
 तौ। अथ कस्मिन् योजने मया प्रणिधिः प्रदित इति प्रभृतत्वात् प्रयोजनानां न त्वत्त्वधारयामि। चिन्तानां पति। ततः प्रविशति वेत्र
 याणिरपरः पुरुषः। ओसलध अजु ओसलध अवेह मागाहे अवेह ताकिं रापे स्वधादरे पचासती देस रागमपि दुल्लहं अवध
 सोदिक त्याण कलतुलतुलारां देवाणां भूमि देवाणां आकाशे। अजु किं भगाहे किणिमितं ओसालाण करी अदि। अजु ए सो
 सबकुमालो मलय केतु समुप्य समसी सवे अरां अमघर स्वसं पेखिदं रहजे व आ अरुदि। ता एदिणा कालो रासा आलणा
 केली अदि इति निष्क्रान्तः पुरुषः॥ ततः प्रविशति भाग्य एतेन सह केचुकिना नुगम्यमानो मलय केतुः॥ निश्वः स्वात्मगतां अघद

रासः

२७

शमो मासस्तत्सोपरतस्मिन्वास्माभिर्वेद्यापुरुषाभिमानमुद्धहृष्टस्तमुद्दिश्यतो याजलिख्यावर्जितः अथ वा प्रतिज्ञातमेतत्पुरस्तात्।
 वस्ताक्षेऽनभिन्नरत्नवलयभ्रूषोत्तरीयांशुकं हाहेत्युच्चरितार्तनादकरुणं भरेणारुस्वात्कं। तादृशात्जनस्य शोकजनि तं संप्रत्यवस्था
 तरे शत्रुस्त्रीषु मया विधापयारवेदेयोनिवोपोजलिः। तत्किमिदं वहना। उयकृतायुर्मकापुरषा नुरुषांगे तव माजिविहितेन पितुः य
 थावा॥ अरुघवास्तजननीजनलोचनेभ्यो नेयोमपारिपुवधनपनानिवाष्यः। प्रकाशो आपजाजले। उच्यंतामस्मद्वचनादनुपापिनो
 एजानः। एक एवाहममात्परास्तस्यातर्कितमनेन ग्रीतिमुत्पादयितुमिच्छामि। अतः कृतमनुगमनत्वेनेति। कंचुकी। यदाज्ञाप
 यतिकुमारः। परि क्रम्याकाशेभोभो राजानः कुमारः समाज्ञापयति न त्वत्वं केनचिदनुगंतव्यमिति। विलोक्य सहषो। कुमार एते त्व
 त्वभवदाज्ञासमनंतरमेव निवृत्ताः सर्व एव एजानः। पश्यतु हि कुमारः। सोत्सेधैस्तेषु देशैः स्वरकारिककशाकर्षणात्यर्थं भुग्रेरश्याः
 कैश्चिन्निरुद्धाः त्वमिव खुरपटैः त्वं श्यतः पुरस्तात्। कैश्चिन्मातंगं मुलैर्विहतजवतयाम् कंचुके निवृत्तो सयीदं भूमिपालाजलध
 यरत्नते देवतोत्तं घयंति। मलपकेतुः। आर्यत्वमपि सपरीजनो निवर्तस्व॥ भाग्यगण एक एव मामनुगच्छतु॥ कंचुकी। पराज्ञापयति

मुद्रा
२८

२८

कुमाररतिनिष्क्रान्तः राजाः सखे भागुरायणविज्ञापितो ह मिहागकुट्टिर्मेदमरप्रभृतिभिर्यथानवयश्चमात्पराक्षसहारेण कुमारमाश्रयामहे। कुमारस्य सेनायतिं शिखरसेनेन हारीकृतवदष्टमात्पपरिगृहीताञ्चंद्रगुप्तादयस्क्ताः कुमारमाभिरामिकगुणयोगादाश्रयणीयमाश्रयामेहरति। तन्नमया सचिरमपि विचारयतांतेषां वाक्पार्थोधिगतः॥ भागुरायणः कुमारैर्नवायमत्यंतदुर्वीधार्थः॥ पश्या विजिगीषुमात्पराक्षसयन्त्रं प्रियहितहारेण आश्रयणीयमाश्रयेदिति न्याय एवायं राजा। सखे भागुरायणानन्वस्माकममात्पराक्षसः प्रियतमो हिततमश्चेति॥ भागुरायणः कुमार एवमेतत् किंतु अमात्पराक्षसश्चाणके वृद्धे वैरः न चंद्रगुप्तेः॥ तद्यदि कदाचिच्चंद्रगुप्तश्चाणकमतिजितकाशिनमसहमानः साचिव्यादवरोपयेत्। ततो नंदकुलस्य भक्त्या नंदान्वय एवायमिति संपतसहजुनोपेक्षया च अमात्पराक्षसश्चंद्रगुप्तेन सह संवधीत। चंद्रगुप्तोऽपि पितृपारयणीगत एवायमिति कृत्वा संधिमुनुमन्येत एवं सत्यस्मात्पि कुमारेण चिन्मसेदित्ययमेवावसायः मलयकेतुः॥ पुज्यते। अमात्पराक्षसस्य गृहं आदेशया मा। रतश्च कुमाररदममात्पराक्षसस्य गृहं प्रविशतु कुमारः मलयकेतुः। एष प्रविशामि॥ इति प्रवेशनं नारयतः। एक्षसः। स्मत्वा। प्रकाशो भद्र अपि दृष्टत्वा कुसुमपर

एषः
२८

वेतालिकस्तनकलशः। पुरुषः। अमञ्चुअधुर्मं सखेभाणयणकुसुमपरवत्तातोवतेते। ततस्तावन्नोयसर्प्यावः। अणुमस्तावत्किं
 कारणमिति। सत्यभंगभयाद्वाङ्माकयपुंत्यन्यथापरः॥ अन्यथाविदुतार्थेषुस्त्वेरात्तायेषुमंत्रिणाः। भा. यदाज्ञापयतिकुमारः। राक्षस
 : भद्रअपितत्कार्येसिद्धं। यु. अमञ्चुप्यसंएणसिद्धं। मल. सखेभाणुरज्ज्वाकिंतत्कार्योभाणुरपराः। कुमारगहनः सविवरज्जोतोनेताव
 तापरिरेतुंशक्तो। अवहितोतावत्प्रातुमर्हतिकुमारः। राक्षसः। भद्रविस्तराण्योतुमिच्छामि। पुरुषः। सखादअमञ्चोअस्त्वित्ता
 वअमञ्चराणाज्ञात्रीजधाकरभअकुसुमपुरंगच्छिअभणिदवोममवअणोनतुएवेतालिस्रोत्यणकलसोजधावाणसहतेकेणातेसु
 आणाभंगेसअणुचिह्नीअमाणसुचंदउत्तेणसमुत्तेजणसमंथहिमिलोएहिउवसिलोअरद्वोति। राक्षसः। ततततः॥ पुरुषः।
 तंदोमएयाडलियुत्तेगच्छिअसणाविदोअमञ्चुस्ससंदेसोवेतालिस्रोत्यणकलसैरं॥ राक्षसः। ततततः पुरुषः। एत्थंतरेणंदकुल
 विणासहमिदस्सयो। जणस्सपरिओसंसमुप्पाअअत्तेराचंदउत्तेणआयोसिंदोकोमुदीमहोसवोसोअचिरआलयवदमासांज
 णिदपरिओसोअभिमतवहजणसमागमोविअससिरोहंवद्मसि। दोणअरजणोरं॥ राक्षसः। सवाण्यहारेदेवनदाकोमुदीकु

मद्रा.
२५

सुदानंदे जगदानंदहेतुना॥ कीदृशी सति चंद्रे पि नृपचंद्रत्वया विना॥ भद्रतनः॥ पुरुषः॥ तदे। सोलो अणानंदभूदो अणिछंदस्सजे
वंरा अरजरास्सणि वारिदो चण कृतकेणा॥ एत्थंते रथरा कलसेणा पउत्ता वंदउत्तस्स समुत्ते अण समुत्थासिलो अपरिवादी। रा
क्षसः सहर्ष। साधुसविस्सन कलशसाधु काले भेदवीज बुद्धमवश्यं फलमुपदर्शय पिप्पति। कुतः सघः कीडा सकेदं प्राकृतोपि
नमर्शयेता। किमु लोकाधिकं तेजो विश्राणाः एथि वीपतिः। म० एवमेतत्। सघः कीडे त्यादिपुनः पठति। एक्षा नतः २पुद्गल अचतदोचंद्र
उत्तेणा आणा भंग कलसिंदहि अण सुखं अमच्चगुणोपसंसि अयभ्यंसि अहो अदि चोचाणा कृतद आमलयकेतुः एवमे
षदर्शितश्चेद्गुप्ते एक्षमे भक्तिनपक्षयानः। भाग० कुमारनतथा गुणपशंसया यथा चोचाणा कवरो निर्णकारो न एक्षमः भद्रकि
मयमेवैकः कोमुदीमहोत्सवे प्रतिषेधश्चंद्रगुप्तस्य चाणासंपत्तिकोपकारा मुता न्यदप्यस्ति। म० सखे भाग एषा चंद्रगुप्तस्य अ
परकोपकारा न्वेषो किं फलं एषयश्रुतिः। भाग० कुमार एतत्फलं यश्रुतिमतिमांश्चाणासः ननु रूपयोजने नैव चंद्रगुप्ते कोपपि
प्यति नवकृतवेदी चंद्रगुप्ते एतावता गोखमुल्लेघपि प्यति। सर्वथा चाणास चंद्रगुप्तयोः पुष्कलाय राधकारणाघो विस्नेषउत्पद्यते

समः
२९

सञ्चरन्तीति को भवतीति। पुरुषः। अमञ्चरन्तीति अस्मादपि चंद्र उतस्मको वकारणार्थः। एक्षसः। किंकिं। पुरुषः। उवेति खदोरो सा अचक्रमंतो
 कमारो मलयके भद्र अमञ्चरस्वसेति एक्षसः सहर्षे। सखेशकरदा सहस्तलगतः संप्रति चंद्रगुप्तो भविष्यति। शकर-इदानीं चंद्रन
 दासस्य वंधनान्मोक्षः तव वपुर्वदौरेः सह समागमः। जीवसिद्धिः। यभतीनां क्लेशकृदः। भागए-आत्मगतं जातः सत्तं जीवसिद्धिः यभ
 तीनां जीवकेशकृदः। मलयकेतुः। सखे भागए राहस्तलगती मे संप्रति चंद्रगुप्तो भविष्यतीति आहारतः को स्यायमभिप्रायः भाग-
 किमभ्युत। चाराक्यादयकृष्टस्य चंद्रगुप्तस्योद्धारो सो कर्मवशं यश्नति। एक्ष-भद्रहृताधिकारः सो प्रतेक्षा सो वदुः। पुरुषः। तहिं ज्जे
 वपारलिपुने परिवसति। एक्ष-भद्रतत्रैव प्रतिवसति नतयो वने गतः प्रतिज्ञां वानपुनः समारुटवान्। पुरुषः। अमञ्चतयो वरांगमिस्स
 दिनि सणी अदि। एक्षसः। शकरदा सनेदमुपययति। देवस्य येन पृथिवी तलवासवस्य सायासनायनयजानि कृतिर्ने सोठा। सोयं स्वयं क
 तनराधिपतेर्मनस्वीमौर्यात्कथं नुपरिभूतिमिमां सहेत। मल-सखे भागए राहस्तलगती मे संप्रति चंद्रगुप्तो भविष्यतीति आहारतः को स्यायमभिप्रायः भाग-
 र्यसिद्धिः। भाग-कुमारनायकमंतद्वैधैर्यः यावयावच्चा रावद्वतकश्चंद्रगुप्तादो भवति नावजावदस्य सार्थसिद्धिः। शकरसस।

मुद्रा

३०

30

आमात्य अलमन्यथाविकल्पैः एतदुपपद्यत एव यश्च त्वमात्यः राज्ञां च दामरां दद्युतिचित शिखेभ्यो विन्यस्तपादः सैरेवात्मा यमा
ने किमिति विषहते मोर्य आलविद्यातां कौटिल्यः कोयने पिस्वयमभिचर गोज्ञात डखप्रतिज्ञो देवात्सराप्रतिसः पुनरपिन करोत्याय
तिज्ञानिभीतः। एक्षसः शकटदास एवमेतत् तद्वद्विश्वा मयका भक्तं शकदासः। पदाज्ञापयत्समात्प्रतिकारभक्तेन सह निष्कानः।
एक्षसः अहमपि कुमारदृष्टुमिच्छामि। मलयकेतुः अहमेवायं दृष्टुमागतः। एक्षसः नायेनावलोक्य। अये कुमार एवागतः। आस
नादत्यापरदमासनमुपवेष्टुमर्हति कुमारः॥ मलयः अयमुपविशामि। उपविशत्वमात्यः। यथासनमुपविष्टो। मलयकेतुः आर्य अ
पि सत्ता शिरोवेदना। एक्षः कुमारस्याधि राजशब्देनातिरस्कृते कुमारशब्दे कुतः शिरोवेदनायाः सन्नता। मलयकेतुः। ऊरीकृतमेत
दमात्सेन नदृष्ट्वापेभविष्यति। तत्किमेतकालमस्माभिरेव संभत हलैरपिशत्रुव्यसनमयेक्षमारोहदासितव्यः। एक्षः कुतो वापि
कालहरणस्यावकाशः प्रतिस्वविजयाया मलयः अमात्यश्च अपिशत्रोर्भयसनमुपलब्धे। एक्षसः गाढमुपलब्धे। मलयकेतुः की
दृशमुपलब्धे। ए. सचिवव्यसनं किमन्यत् अपरुष्ट आणाक्षाच्च द्रुमः मलयकेतुः। अमात्यसचिवव्यसनमेव। एक्षसः कुमारश्च

एम्:

३०

नेषां भयतीनां कदाचिदमात्यवसनमव्यसनं स्यात्। न पुनश्चंद्रगुप्तस्य न। मलयकेतुः आर्येन नुविशेषतौ चंद्रगुप्तस्येति। एक्षसः। किंकार
 रां। मलयकेतुः। चंद्रगुप्तमरुतीनां हि चारासदोषा एवाय गहेतवः। तस्मिन्निराकृते प्रथमपि चंद्रगुप्तानुरक्ताः प्रकृतपरदानौ पुनः
 सत एवेदतवानुरागेदर्शरक्ष्येति। एक्षसः। कुमारैर्देवैः। नाः खलुहिः प्रकारः। चंद्रगुप्तसहापिन्योनंदकुलानुरक्ताश्च न चंद्रगु
 प्तसहोत्थापिनीनां चारासदोषविरागहेतवो न नंदकुलानुरक्तानां। तास्तु खलु नंदकुलमनेन पितृकुलभूतं कृतयेन यातितमि
 त्ययं गामर्षीभ्यो विप्रकृताः सत्यः। स्वाश्रयमलभमानाश्चंद्रगुप्तमेवानुवर्तंतौ त्वादृशेणः प्रतिपक्षोदरगो संभावितशक्तिम
 भियोक्तारमासाद्यद्विप्रमेन परित्यज्यत्वा मेवाश्रयेतरति। अत्र कुमारस्य वयमेव निदर्शने। मलयः अमात्यकिमेतदेवैकं सचि
 वव्यसनमभियोगकारणं चंद्रगुप्तस्यः आहोस्तिदन्यमप्यस्ति। एक्षसः कुमारकिमन्येत्तवद्गमिरपि। एतद्धितत्र प्रधानतमं।
 मलयकेतुः अमात्यकथप्रधानतमेनाम किमिदानीं चंद्रगुप्तस्य राज्यधुरामन्यत्र मंत्रिणात्मनिवासमासज्यस्वयं प्रतिविधातुं
 मसमर्थः स्यात्। एक्षसः वादमसमर्थः। मलयकेतुः किं कारणमिति। एक्षसः स्वायत्तसिद्धिषु उभयापत्तिसिद्धिषु बाभूमिपाले

मुद्रा-

३१

३१

एतत्संभवति तच्चंद्रगोचरोऽदृशस्तद्वत्तत्त्वमिति सचिवाय तस्मिन् द्वावेवावस्थितश्च सर्विकलश्चायमक्षसर्वलोकवहाः कथमिव
स्वयंप्रतिविधातुं समर्थः स्यात्कृतः। अत्युच्छिन्ने मंत्रिणि पार्थिवे च विषमपादावपतिष्ठते श्रीः। सास्त्रीस्वभावादसहाभरस्यतयोर्द्वे
योरेकतरं जहाति। अपि च। नृपो यद्वृष्टः सचिवात्तद्व्यग्रास्तनंधयोस्तं तशिरस्तनादिव। अदृष्टलोकवहारमरुधीर्मुहूर्तमप्यु
त्सहतेन वर्तितुं। मलयकेतुः। आत्मगतं। दिष्टानसचिवाय तत्तत्रोस्मि। प्रकाशं। अमात्यपघर्षवंतथापि खलवद्भयभियोग
कारणेषु असत्सु सचिवमसनमभिपुंजानस्पृशन्नुमभियोक्तुर्नैकांतिकी सिद्धिर्भवति। राक्षसः एकांतिकी सिद्धिर्भवति मनुमहे
तिकुमारः॥ कृतः। त्वय्युत्कृष्टवलेभियोक्तुर्नृपे नंदानुरक्तेषु रचाणाको वलिताधिकारविमुखे मोर्ये न वे राजनि॥ स्वाधीने मपि
इत्यर्होक्तं लज्जानाटयन् मार्गमात्रकथनव्यापारयोग्यो घमेत्यर्हो कांतरीतानि संप्रति विभोतिष्ठंति साध्यानि नः। मलयपघेवम
मियोगकालममात्यः पश्यति। तत्किमास्पते पश्य। उतुंगास्तु गकूलं सुतमदसलिलाः मस्येदिसलिलं श्यामाः श्यामोपकंडेदु मम
भिमुखः कल्लेलिमुखः। स्रोतः खानावसीदत्तदुमुरुदशनैरुत्सादिततराः शोणं सिंहशोणाः मम गजयतयो यास्पतिं शतशः

एषः

३१

एवमिव सौकरमुद्रितः विंध्यं वि कीरो सलिलारवमेघमालोत्पन्तिवारणाघटानगरं मदीयाः ॥ इति भागुरापणो न सह निष्क्रान्तो मलयके
 तः राक्षः कः कोत्राप्रविश्य पुरुषः आरावेद अमघो ॥ प्रियंवदकज्ञापतां सो वत्सराणां द्वारिकस्तिष्ठति ॥ पुः तं अमघो आरावेदिति नि
 द्राम्पुनः प्रविश्य च अमघ ए सो राखु संवत्सरे श्रोतवरा ॥ राक्षः निमित्ते स्रवयित्वा स्वगतं ॥ कथं पृथममेव क्षयराकदर्शनं पुरुषः
 जीवसिद्धिः ॥ राक्षसः ॥ अवीभत्सवर्शनं कृत्वा प्रवेशयाप ॥ ज अमघो आरावेदिति निष्क्रान्तः ॥ ततः प्रविशति क्षयराकः ॥ सासरा मलि
 हंताणो परि वज्रहमोरवाहि वेजाणां ॥ जेपठममेन करु अं यच्छायेत्युवदि संति ॥ उपसत्स सावगाणां धर्मविदो ह्यो ॥ राक्षसः भदंत निरु
 प्यतां तावदस्माकं प्रस्थान दिवसः ॥ क्षयराकः ॥ नाथेन विचिंतयित्वा ॥ सावमागिल विदे ल गो अजुम संस्मादो गि वत्त सत्तम करणा सो
 ह साति हो ॥ संपुसा चंदा पुसमासी ॥ तुलाणां उत ला ए दिसा एत्त सिवरां दि संपत्ति दारां दक्षिणा दुवालि ए न सवते ॥ अविश्र ॥ अत्यदि
 मुहस ले उदि दे संपुसामं र ले चंदो ॥ गमरो बुधस्पल गो उदि दत्य मिदं मि के द मि ॥ राक्षसः भदंत तिथिरे व न रा अति ॥ क्षयराकः रावगा
 एक गणा तिथी र उगुणो न राखते च उ सरि गुणो ल गो ए सो जो दि सत्तं त सिद्धेते ॥ ल गो हो र स ल गो सो म मि गं दे मि हो र ड स्न गो या वि

मुद्रा-
३२

हसिसधसिद्धिचंदस्मवलेगागच्छतो। राक्षसः भदंत अपरैः संवत्सरिकैः सार्धसंवाद्यतां सयः संवादेदुसावके अहं उगागमिस्मि- राक्षः।
 नखलकुपितो भदंतः स- कुपिते उस्मारा न भदंतो राक्षसः कस्तर्हि। सयराकं- स्वगतं। भ- अवतोक- अतो प्रकाशं सा व- आ- असमं
 जसो एसो जं- अतरो यस्त्वे समुत्ति- अयलयसं यमाणी कले- सि- ति- नि- द्योतः। राक्षसः प्रिये वदं कजाय तो कावेलावर्तते इति। पुरुषः।
 जं- अमघो आ- रा- वे- दि- ति- नि- द्यु- म्प- नः- प्र- वि- श- च- अ- म- च- अ- त्या- हि- ला- सी- भ- अ- वे- स्म- रा- रा- क्ष- सः- आ- स- ना- द- त्या- प- वि- लो- क्य- वा- अ- ये- अ- स्ता-
 भिलाषी भगवान् भानुः तथा हि॥ आविर्भूतानुगा- द्वा- रा- मु- द- य- गि- रे- रु- जि- हा- न- स्य- भा- नोः- प- त्र- छा- ये- प- रा- स्ता- द- य- व- न- न- र- वो- ह- स्मा- श्च- व-
 गत्वा। एते तस्मिन्निवृत्ताः पुनरपरक कुप्रोत ययस्त विवे प्राये म त्यास्त जति प्रचलित विभवं स्वाभि नं सेवमानाः॥ **॥ इति निवृत्ताः स**
र्वे चतुर्थोऽङ्कः॥ ॥ ततः प्रविशति लेखमलकराण्यगेकां च। मुदिता मादाप सिद्धार्थकः। हीही माराहे। वृद्धिजल निद्र्यरे हिंसि चं
 तो देसकाल कलसे हि॥ दंमिस्सरक ज फलंगरु- अं- चा- रा- क- णी- दि- स- दा- वा- हि- दो- म- ए- अ- ज- वा- रा- के- रा- प- र- म- ले- हि- दो- अ- म- च- र- स्म- म-
 दाले छिदे। अं- ले- हो- त- स्म- जे- व- मु- दाले- छि- दार- अं- चै- आ- भ- रा- णे- रि- आ- च- लि- दो- स्ति- पा- र- लि- व- तं- ता- तु- वी- अं- ग- छा- मि- पी- र- क- म्पा- वे- ला-

एषः

३२

कयराकः। अलिहताणापणिमामोजेदेगभीलदाएवाकहेखयरावोआरुदिताजावअसराभरं३मेदं सरां महसंमतमेवतारा
 रिहरामि। ततः प्रविशतिस्वयराकः। अलिहताणापणिमामोजेदेगभीलदाएवुद्धीए। लोउतलेहिलोएसिद्धिमगाहिमगांति। सिद्ध
 र्थकः। भदंतवंदामि। स्वयराकः सावगाधम्मविहीहोड। निर्वसपसावगाअछाणसमुदतलोकिदवसाअमिवयेस्वामि। सिद्धार्थ
 कः कहंभदंतोजाणोदि। स्वय-सावगाकिंत्यजाणिदवंपेदेः सरोकस्माधारेकंठदेसणिवेसिदेलेहेस्वचेदि। सिद्धार्थकः। आ
 जाणिदंभदंतेरादेसंतलेपत्थिरोता। ताकहेदभदंतोकीरिसोअजुदिअहोति। स्वयरा। विहस्यसावगामुंदाविदमुंरोनरावचारि
 पुच्छसि। सिद्ध-भदंतसंपदंकिंजादंताकहेदिजदिअतणास्सअणुकुलेभविस्सदितागमिस्संअसाधारिवतिस्सं। स्वसावगाण
 संपदएदस्सिमलअकेदकरएअणुकुलेअणणुकुलेवाअगहिदमुंरोणागच्छीअदिसिद्धार्थकः। भदंतकधेएवुदाणीम्-स्वय-
 सावगाणि सामेहिप६मेंदावएत्यंमलअकेदकरएलोअस्सअणिवाल्लिओणिगामपवेसाआसी। इराणी३दोपञ्चासनेकुस
 मरलेणकोविअमुहालेकिदेणिक्कमिदंयविसिंदंवाअणमोहीअदी। ताजदिभागयणस्समुहालेकिदेसितदोगकुवीसधं

मुद्रा
३३

३३

असाथा। अणिलकोविदुमागमगणाधिकालिएहिंसयमिदकलचलणोसंउलंयवेसी असी। सिद्धाकिंरा आसादिभदंतोजधाअम
 चुरावसस्सससि। हिरोता अमुदालेखिदं पिमेकस्ससतीवोरेडं। सः। सावगारस्ससस्सवपिसाधस्सकेलकोहोहिणत्थीउणअ
 मुदालेखिदस्ससि। कपोवा आसिद्धार्थकः। भदंततेणहिमकज्जसिद्धिहोदति सः। सावगागच्छहोदकज्जसिद्धे अहंपिभायणअ
 णादोपाउलिउदगंतेमुदंजावेमि॥ इतिनिष्क्रान्तौप्रवेशकः॥ ॥ ततः प्रविशतिपुरुषेणानुगम्यमानोभागुरायणः २ आत्मगतं॥ अ
 होविचिंचिता आर्यचाणाकनीतेः कतः। मुहर्लेख्योभेदा मुहुरधिगमाभावगहनामुद्रः संपूर्णीगीमुद्ररतिरुशकार्यवशतः॥ मु
 द्धर्भश्पहीजामुद्ररपिवद्ग्रापितफलेत्पहोवित्राकारानियतिरिवतीतिर्नेपविदः। प्रकाशं। भद्रभासरकनमोहरीभवितुमिच्छति
 कुमारः अतोस्मिन्नेवास्यानमंउपेयस्यतामासनं। पुरुषः। ३ ममासनमुपविसद अज्जो। भागु उपविरभद्रभासरकपः कश्चिन्मुद्र
 थोमोदुषमिच्छतिसव्याप्रवेशपितयः पुरुषः। ४ जं अज्जो आरावेदितिनिष्क्रान्तः। भागु स्वगतं एमेवमपिनामास्यासुलेहवानकुमा
 रोमलयकेतुरितिसेधातव्यः॥ इत्यहोदकः॥ ॥ अथवा। कुललग्नायंचस्वयशसिचमानेचविमुखः शरीरेविक्रीयस्सणिकधनलोभाद

एषः
३३

नवति। तस्य ज्ञो कुर्वीणो हितमिहितमित्येव दधुना विचारति आतः किमिति परतं चो विमशति ॥ ततः प्रविशति प्रतीहार्ये तु गतो मलपकेतुः स्व
गतं। अहोरात्रसंयमेविकल्पवाहत्या बुद्धिर्ने निश्चयमधिगच्छति। कुतः भूतानंदकुलानुरागदृष्टपानंदान्वयालेविना किंचाणामनिराकृतं
नरुतिनामौ र्येण संभास्यते। स्थैर्यं भक्तिगुणस्य वा विमणायन किंसत्यसंधो भवेदित्याह कुलालवक्रमिव मेचेतश्चिरं भ्राम्यति। प्रकी
शविजयकृपागुणयताः प्रतीहारी। कृपा ए सोऽस्तु कटु आदौ शिक्कमिदं कामागो मुद्रा संपादयामाणु विदुः। मल-विजये मुहंती
निभज पदसंचारं भव। यावदस्य पराश्रुत्वमेव पांशिभ्यां नयतो रूपाधि। प्रतीहारी। जेकुमारे आरावेदि। प्रविश्य पुरुषः अज्ज ए सो
स्वस्ववरा आमुद्राणि मितं अजं सित्त्वदमिच्छति। भागुरायताः प्रवेशयाप-ज अमञ्जो आरावेदिति निष्कांतः। प्रविश्य क्षयराकः सा
वगाधम्वीही होड। भा-नाथेनावलोक्य स्वगतं। अये ए सस्य मित्रं जीवसिद्धिः प्रकाशं भदंतयं दामिः क्षयः सावगाधमेलो होते हो
डः भागुर-नखल ए सस्य प्रयोजनं किंचिद्विप्रगम्यते। क्षयराकः कौणोपि क्षयसंतं प्रावं सावगां तद्विगमिस्संजहरा स्वसस्य
णामं पिरा सणी अदि। भागु-भदंतवरीयां ते सहदिप्रयकोपः। तत्किमयराह ए सस्य न भदंतस्य। क्षयराकः। सावगाणामम किंपिर

मुद्रा-

३४

३५

रक्तसेना अवलोक्य सञ्जे च हमे मंद भगो अप्यागा असकस्मि स अवलज्जामि भागु भदंत वदेयसि मे कुत हलं मलय स्वगतं मम चाभा
 गु आनुमिच्छामि मलय स्वगतं अहमपि क्षपणाकः सावगा किं एदिगा असोद वसुतो देहा भागु भदंत यदि हस्यंत चोतुमि
 छामि क्षपणा सावगा हि हस्यं किं द अदिगा सं सं भागु परि न रहस्यत कथ्यती क्षपणाकः सावगा राकथ रस्म भागु भदंत अह
 मपि मुद्रां न रास्यासि क्षपणा स्वगतं पुन मिदानी अर्थिनं कथयितुं प्रकाशं कागदीणा सामेद सावगो अछिंदाव अहगे मंद भगो
 यठ मपाउलिउते निवसमारो राखसे रा सहमित त रा मुव गदे त हिंच अत ल रा खसे रा गटं विसक स्मा यं अं स मुप्यार अवारि
 दे दे वे य व दी स लो मलय सवाष्म आत्मगतं कथं राक्षसे न याति त स्ता मो न चाण के न भागु भदंत त त स्ततः क्षय त दोहं रा ख
 स स्म मितं कद अचाण क ह द गे रा स रा कालं रा अरा दे रा वा सि दो दाणी पि रा ख से रा रा अक जु क र्स्ते रा किं पि ता दि से आ
 मंती अदि जे रा अहगे जी अलो आ दे रा वा सी आ मि भागु रा य रा भदंत प्रति श्रुत रा ज्या र्धं सं प्रदानं म निछ ता चा रा क ह त के ने
 द म कार्य मनुषितं ए क्ष से ने ति श्रुत म स्मा भिः क्षयः कर्णे पि धाय से तं या वं २ सावगा चा रा की विसक स्मा ए रा मे पि रा ना रा दि भागु

एमः

३४

भरतेशयेमुद्राएहिकुमारंसेआवपामल-श्रुतंसखेश्वराविदारणवचःसहस्रत्वद्विषुमधिकृत्यभोषितं।षितवैधव्यसनमिदहियेनमेविरा
दपिद्विगणामिवाधवर्द्धते।स्य-स्वमतं।असेश्रुतंमलयकेतुहतकेनाहनकृतार्थःकोरिस्परतिनिष्क्रांतःस्यणकः।मलयकेतुः
प्रत्यक्षवदाकाशेनस्यवध्या।राक्षसयुक्तमिदमित्रंममेदमितिनिवर्ततचितवर्तिविस्तभतस्त्वपिनिवेशितसर्वकार्ये।तानेनया
त्यसहवंधुजनाक्षितोयेरन्वर्थतोपिननुगृह्यसराक्षसोसि।भाग्यराणाःस्वगतंरक्षणीयाराक्षसस्यप्राणारत्नार्थोदेशः।भवत्तेवर्तव
त्यकाशंकुमारअलमावेगेत॥आसनस्यंकुमारंकिंचिद्विपुलमिच्छामि।मल-सखेकिमसिचरुकामःभा-गु-कुमारइहखलुअर्थशास्त्र
व्यवहारिरामर्थवशादरिमित्रोदासीनव्यवस्था।नलोकिकानामितस्त्वैकावशात्।यतस्तस्मि-कालेसर्वीर्यसिद्धिराजानमिच्छतोराक्ष
सस्यचंद्रगुप्तादपिवलीयानुगृहीतनामादेवःपर्वतेअथएवअर्थपरियेष्टीमहानरातिरासीत्।तस्मिंअराक्षसेनेदमनुष्ठितंइति
मिदोषमिवात्रपश्यामि।पश्यतुहिकुमाहः।मित्राणिशत्रुत्वमुद्यानयेतिमित्रत्वमप्यर्थवशाच्चशत्रुत्वं।नीतिर्नयत्यस्मत्तत्सर्ववर्तनं
न्मातंजीवनएवंउसःतदत्रवस्तुसनुपालभोएक्षसःआनंदराज्यलाभादनुयास्य।परतस्तस्यपरिग्रहेपरित्यागेवाकुमारःयमाणा

मुद्रा

३५

भविष्यतीति। म. एवं भवतु सस्ते संम्यक् दृष्टवानसि अन्यथा स्ववधे प्रतिबंधे व प्रकृतिस्त्रोभः स्यात्। एवं च संशयो विजयः स्यादस्माकं। प्रविश्य
 पुरुषः जयतु कुमारो अजस्रगुम्भहाणाधिकि दो दीह व सक्तज अजो विधावेदि। एसो रागु अस्नेहिकः आदो गिक्तमदो गहि दो स मुदो
 सेले हो पुरुषो तापश्च। लोको दृष्टा अजोति। भाग राय. भद्र प्रवेशय। पुरुषः जं अ आन पंत्ये गणो घुदो घुषु पाखु लं कुर्वं तै. अस्माद शजन
 नीये प्रणामा मः स्वाभिभत्से जो आणा वेदिति निष्क्रांतः ततः प्रविशति पुरुषेणानुगम्यमानः सिद्धार्थकः सि. स्वगतं। आरांती एगरो संदोमे
 सपमुहं करंती ए। आस्ना रिमजगाणी एयणामासाभिभती तापुरुषः अ अं पुरुषो भाग राय. तधि नायलो सा। भद्र किमयमागे तु क आहो
 त्विदि हे व क स्पचि त्पि महः। सिद्धा. अज हं त्वु अमशर स्वसस्स के रं को भा. भद्र तत्किम गही त मुद्रः कर कान्त्रिक्ता मसि सिद्धार्थकः
 अज्ज गौरै वणा हितु व रि दो भागः कीद शंत कार्य गौरं यद्वा ज शासन मुल्लं ययति। मलय. सस्ते भाग राय ता ले त्वमुपनय। भागु. सिद्धा।
 र्थ कह स्ता जीरी त्वा मुद्रो दृष्टा कुमार अ पंत्ये लः राक्षना मो कि ते य मुद्रा। मलय. मुद्रो परिपाल यनुद्वा द्य दर्शय। भाग रा. तथा कृत्वा दर्श
 यति। मलय केतुः गही त्वा वाचयति। स्वति यथा स्थाने कोपिक मपि यु रूष विशेष मवम मपति। अस्मत्प्रतिपक्षे निराकृत्य दर्शिता स

रामः

३५

त्वदितासत्यसंवेनासोप्रतमेतेषामपिप्रथममुयमस्तस्यसंवीनांअस्यत्सहसोपूर्वमतिज्ञातसंधिपरियगाप्रतियार्देनेनसत्यसंधःप्रति
 मुत्पादयितुमर्हेति।एतेष्वेवमुपगृहीताःसंतःस्वाश्रयविनाशेनैवोयकारिणामाश्रयपिष्यति।अविस्मृतमप्येतत्सत्यवतःस्मर्यामः।ए
 तेषामप्येकेविदरेःकोषदशभ्यर्थिनःकेचिद्विषयेणेति।अलंकारत्रयंचयंस्तस्यवताप्रेषितंनटुयगतं।मयालेखस्याश्रयार्थेकिंविदनुपेपि
 तंददयुगमेनीयं।वाचिकंचाप्ततमात्सिद्धौर्थकाच्छेत्तममिति।मलयःसखेभागुरायराकीदशोलेखार्थःभागु-भद्रसिद्धार्थककस्यायंले
 खःसिद्धार्थःअजराजाणामि।भागु-धर्तलेखोनीयतेनचज्ञायतेकस्येति।सर्वतावतिष्ठतु।वाचिकंत्वत्केनश्रोतव्यं।सिद्धा-तुलेहिं।भा-कि
 मस्माभिः।सिद्धार्थकःतुलेहिंगहिदोराआणामिकिंभणामिति।भागु-सकंधेएषतास्यसि।भद्रभासुरकवहिनीत्वाताप्रतायावतावत्कथय
 तिःपुरुजंअज्जोआणावोदेतिसिद्धार्थकेनसहनिष्क्रांतः।पुनःप्रविश्या।अज्जश्यंतस्सताडीअमारास्समुदासेच्छिआयेतिआणिअडि
 आ।भागु-विलोककमारयमपिराससमुद्रोकिंतेवामाल-अनयासहलेखोस्याश्रयार्थेभविष्यति।इमामपिमुद्रंपरिचालपन्नुद
 दाघदर्शयामागुःतथाहृत्वादर्शयति।मलयकेतुःविलोक्यअयोतदिदमाभाराण्यन्मयात्त्वशरीरादवतार्यराक्षसस्यप्रेषितं।अक्तं

मुद्र
३६

चंद्रगुप्तसकृतेलेखः भागः एव निर्णीयते संशयः भद्रयुनरपितामंताः पुंजं अज्जो आरावेदिति निष्कम्प एनः पविश्य पुरुषः ए सोस्म
 नादि अमागो विसावेदिकुमारस्सजे चणिवेदेमिति मलयः प्रवेशयः पुंजं अज्जो आरावेदिति निष्कम्प सिद्धार्थ केन सह प्रवि
 शति सिद्धार्थकः पादयोर्नियत्ताः अमरा कुमारो पसादं कोरु मलयः अभयमेव पणयत्त जनस्य तन्निवेद्यतो यथावस्थितं सिद्धाः णि
 सामेदु कुमारे अहं तु अमचरस्समेगारमं लेहं देइ अचं देउत्त सकासे पेसिदो मलयः तत्र वाचिकमिदानीं श्रोतुमिच्छामि सिद्धार्थ
 कः कुमार आदिहो सि अमचराज वा एते मम पि अव अस्मायं च राजानो तु ए समुपसा संधाणांतं जहा कलहाहिवो चित्रवभाम
 लयजगवदाधिवो सिंहरा दो कस्मीरं देसणा हो पुरकारो सिंधुगहा सिंधुसगो यारसी आधिवदी मेघसेवेति एत्थजे वपठमभणिदा
 तिणि आरा आरागो देमल अकेडणो विस अमिच्छंति इदरे विडवे को सह स्थिवलंति तं जघा चारा कं निरा करी अमहा भागेण मम
 यादीउप्यादि आजघा एदा रां पठमभणिदो अत्थो मं याद इद वो एति ओवा असं दे सो मलयः स्वगतो कथं चित्रवर्मादयोपिम
 स्वमनिदसंति सत्यं आनयेवैते पां एस्स से निरतिशया प्रीतिः प्रकाशं विजये रास्स संद एमिच्छामि यतीहारी जं कुमारे आरावेदिति

एमः
३६

निष्क्रान्ताः ततः प्रविशन्त्यासनस्थः स्वभवनगतः पुरुषे नीतुगम्यमानः संविंती राक्षसः स्वगतं संपूर्णमस्मद्वलं चंद्रगुप्तवलेरित्यत्ता
 त्वं न मे मनसः शुद्धिरस्ति। कुतः। साधे निश्चितमन्त्रयेन परिते विभ्रत्त्वपक्षे स्थितं व्याचरन् च विपक्षतो भवति यत्तत्साधनं सिद्ध
 यो यत्साध्यं स्वयमेव तुल्यमुभयोः पक्षे विरुद्धं च पक्षं स्यात् गोकरणं नूवादि नश्यत्स्वामिने निग्रहः। अथवा तैस्तैः विज्ञाता परा
 गद्देतुभिः प्राक् परिगृहीतो पञ्चाये रापूरा मिति न विकल्पवितुमहोमः। प्रकाशः प्रियंवदक उच्यतामस्मद्वचनात्कमारानुयापि
 नो राजानः। संप्रति हि दिने प्रत्यासीदति कुसुमपुरं। ततः परिकल्पितविभागे भवद्भिः प्रस्थातव्यं पुरुषः। कथमिति। राक्षसः।
 प्रस्थातव्यं परस्तात्तुल्यशमगधगोमामनुव्यूहं सैन्यं गीर्वाणं मध्यपाने सयवनपतिभिः सैविधेयः प्रयत्नः। यश्चातिष्ठत्तकीराः श
 कनरयतयः संभ्रताश्च दिहूरोः कौलताधोवासिष्ठः पथिपरिवरायाद्राजलोककुमारैः प्रियंवदकः जं अमघो आसावेदिति
 निष्क्रान्तः। ततः प्रविशति पत्नीद्वारा जयदजपद-अमघे। अमघश्छदिकुमारो ये सितवरे। राक्षसः भद्रे मुहूर्तं तिष्ठ। कः कोचभोः प्र
 विष्पपुरुषः आरावेड अमघो। राक्षसः। भद्रशकटदासं ब्रूहि। यथापरिधापिता वयमाभरणकुमारैरातत्र यत्कमिदानीं अन

मुद्रा
३७

37

लेकरौः पुनः कुमारदर्शनमनुभवितुं। अतो यत्तदलंकरणात्रयं क्रीतं तन्मध्यादेकं दीयतामिति। पुरुः जं अमघो आणवेदि
 तितिष्ठात्पुनः प्रविश्य चा अमघ्वरमंतं अलंकरां। एक्षसः। नाथेनात्मानमलंकृत्योत्पापच। भदे एजकुलगामिने मार्गमभिश
 पापतीहारीगद अमघो। एक्षसः। स्वगतं। अधिकारयदेनामनिर्दोषस्यापि पुरुषस्य महदार्शकास्थानं। कुतः। भयंतावत्स
 व्यादभिति विशते सवकजनंततः प्रत्यासन्ना भवति हृदये घेव निहितं। ततो ध्यात्मानं पदमसृजनहे पजननं मतिः सोऽहं यातां
 पतनमनुकूलकलयति। रुप्रतीहारी अमघ अं कुमारो विरुति। उपसम्पदतां अमघो। एक्षसः। नाथेनावलोक्य। अये अ
 ये कुमारस्ति एति। यएष। यादयेदधं मवधाय निश्चलांगी शून्यत्वादपरिगृहीततद्विशेषो वं कंदं वहतिकरेण इव हातां
 कार्यतां मितवक्रगौरवेणानमं। उपसत्प। विजयतां कुमारः। मलयकेतुः। अमात्य अभिवादयो रदमासनमासतां। एक्षसः
 तथाकरोति। मलयकेतुः। अमात्य विरदर्शनेन आये स्पवय मुहित्राः। एक्षसः। कुमारप्रयाण प्रतिविधानमनुतिष्ठता कुमार
 यं मुपाले भोधिगतः। मलयः। अमात्य प्रयाणकथं प्रतिविहितमिति श्रोतुमिच्छामि। एक्षसः। कुमार एवमादिष्टः। कुमारस्यानुपापि

एषः
३७

नो राजानः प्रस्थातव्यमिदं प्रोक्तं पुनः यदिति मलयकेतुः स्वगतं विज्ञायते कथं य एवमद्विनाशेन चंद्रगुप्तमाशयितुं उद्यतास्तं यवमोपरिवर्षं
 ति। प्रकाशं। आर्यं अस्तिकं चिधः कसमपुरं प्रतिगच्छति। राक्षः अवसितमिदानीं गतागतप्रयोजनं। ननु पंचकेरहोभिः वयमेव तत्र गंतारः। म
 लः स्वगतं विज्ञायते। प्रकाशं। पेषेवंतं किं मयमार्येण सलेखः पुरुषः कसमुपुं प्रस्थापितः। राक्षसः विलोभ्य अये सिद्धार्थकः भद्रकिमिदं
 सिद्धार्थकः सवाघ्ये लज्जानारयति। यसीदद २ अमचो अमचता रि अंते राम एया रिदं अमच स्मरहं संधारितुं। राक्षसः भद्रकीदृशं
 हस्पमिति न खल्ववगच्छामि सिद्धार्थकः। ननु विमादेमिता रि अंते राम एयत्पक्षे के सभयमधो मुखे स्तिष्ठति। मलयकेतुः भाग्यरायणा
 स्वामिनः परस्तादीनो लज्जितश्च नैष कथयिष्यति। अतः स्वयमेव आपोय कथय। भाग्यरायणाः। यदा ज्ञायपति कुमारः। अमात्य
 एष कथयति। यथाह ममात्य राक्षसेन लेखं दत्वा वाचिके च संदिश्यं चंद्रगुप्तसकाशं प्रस्थापितरति। राक्षः भद्रसिद्धार्थक अपि सत्यं॥
 सिद्धः लज्जानाटयति। इमं तारि अंते राम ये णि वेदिदं राक्षसः। कुमार अनृतमेतत्। ताममानः किं ब्रूयात्। मलः भाग्यरायणा
 दर्शय लेखं वाचिके चायमस्मच भूतः कथयिष्यति। भा. गु. अमात्य अयं लेखः राक्षः कुमारशत्रोः प्रयोग एषः। मलेखं स्थाश्रयार्थ

मुद्राः

३८

३८

मार्गेणोदमाभरणमनुमेवितंशतितत्कथेशत्रोः प्रयोगेयैषः। राक्षः आभरणं निर्णायकमारुतेन नम्याप्रेषितं। एतद्धिकुमारेणामलेदत्तं य
या। चपरितोषस्यानेकस्मिंश्चित्सिद्धार्थकाय रत्नं। भो- रंहरास्याभरणविशेषस्य विशेषतः कुमारस्य गात्रादवतार्येदत्तस्य यं परित्या
ग्रभमिः। मलय- वाविकपिसिद्धार्थकादोयेण श्रोतव्यं मितिलिखितं। राक्षः कुतोवाचिकं स्पृकवालेव एवापमस्मदीयो न भवति। मल
य- र्येतर्हिकेस्य मुद्रा। राक्षः। कपरमुद्रा। मलय- कपरमुद्रामप्युत्पादयितुं शक्नुवन्ति धृतीः। भागु- कुमारस्य गमात्मो विज्ञाययति। भ
इसिद्धार्थककेनायं लिखितो लेखः सिद्धा राक्षसमुखमवलोक्य तस्मै प्रक्षेपमुत्तिष्ठति। भागु- असं पुनरात्मानं तारयित्वा कथय
सिद्धा- अजस- अरदासेरा। राक्ष- कुमारयदि शकदासेन लिखितस्तर्हि मेयेवल्लिखितः। मलय- विजये शक- दासे दृष्टमिच्छामि। म
ती- जंकुमारे अणावेदिति। भागु- स्वगतं। नखल्लनिश्चितार्थमार्यचाणावप्रणाधयाभिधास्यति। तथाप्येवंतावत्प्रकाशं। कुमारन
कदापिदपिशकरदासे अमास्यस्यायतो मपालिखित इति प्रयत्न्यते। अतो लिखितमस्यानीयतां। वरीसंवाद एवैव न प्रतिपादयिष्यति।
मलयकेतुः विजये एवं क्रियतां प्रती। कुमारमुहं पिजा चेहं। मलय उभयमप्यानीयतां प्रती। जंकुमारे अणावेदिति निष्क्रान्ता पुनः प्र

राप्:

३८

विश्वकुमारमंस्तुतं स अरदा मेरा सदह्यलिहिरं पतं अमुदा आमतय उमयमपि नाघेनावलोका आर्य संचदं त्यक्षराणि। राक्ष-स्वर्गते। सच
 दं त्यक्षराणि शकदामस्तु ममामित्रमिति विसेवदं त्यक्षराणि। तत्किं शकदामेन लिखितः। स्मृतं स्यात्पुत्रदागणा विस्मृतस्वामिभतिना।
 चलेष्वर्थेषु लुब्धेन न पशस्वनया पिषु। अथवाकः सदेहः मुद्रातस्पर्कोगुलिप्रणापिनी सिद्धार्थकस्तत्सदृशं सैवापलेत्यसचितमिदं ले
 ख्यप्रयोगाभ्यपे। सचार्थेण करेन भेदपरिभिः संथाय सार्धं परैर्भर्ते सैहयशसुरेन रूपरां प्राणार्थिना चेष्टितं। मयः अलंकारं त्रैये श्रीमताप
 दनुप्रेषितं तदपगतमिति पल्लितं तन्मध्यादेकं किमिदं निर्वर्ण्योत्तमगतं। कथं तातेन धर्मसर्वमिदमाभरणां। प्रकाशं। आर्यकतो यम
 लंकारः। राक्ष-वशिष्मः कृपादधिगतः। मलयकेतुः। विजये अपि प्रत्यभिजानाति भवती भषणमिदं प्रती। निर्वर्ण्ये सवाप्यं कुमारकहं
 रापचभिआणिसं। संचुसगिहीदणामधेएणापह्वदीसरेणाधोदपुर्वे-मल-सत्ताद्यो। हातात। एतानितानितववत्सुभभषणास्पगात्रा
 चित्तानिकलभेषणभषणानि। पै-शोभितोसिमुखचंद्रकृतावभासोनक्षत्रवानिवशरत्सुमपप्रवोषः। राक्ष-स्वर्गते कथं यर्वते अरधन
 द्वाणीत्याह। प्रकाशं। व्यक्तमेतान्यपितेन चाराकाप्रपुक्तेन वशिष्मनेनास्मासुविज्ञातानि। व्यक्त-आर्यतातेन धर्मसर्वीणामाभरणां नंवि

सूत्रा-

३५

३९

शेषतश्चंद्रशुभहस्तगतानां। वणिग्यः कृपादधिगतश्चिन्तयते एतत्। अथवा पुन्यते एतत्। अथवा पुन्यते। चंद्रशुभस्य विक्रयधिकं
लाभमिदं। कल्पितामूल्यमेतद्योः कुर्यात्। भवता वयं। राक्षसः आत्मगतः। अहो ह्यसिष्टो भूदेष्टव्यप्रयोगः कृतः। लेखो यं नममिति
नोत्तरमिदं मुद्रामदीपायतः। सौहार्दं शकटेन खंडितमिति। अद्वेयमेतत्कथं। मोर्ये भूषणविक्रयं नरयत्नो को नाम संभावयेत स्मात्तेषु
तिष्ठति। वहिर्वरं नद्याम्पमत्रात्। मलयः एतस्यै एछमि। राक्षः प-आर्यसं एछवयमिदानीमनार्यः संवताः। मलयः मोर्यो सौस्वामिपुत्रः
परिवारापरो मित्रपुत्रस्तवाहं दातुमर्थं स्वमतमनुगतः। स्तुतुमसंददासि। दास्यं सत्कारं एवं ननु सविवयदंतं वृत्ते स्वाम्यमत्र
स्वार्थे कस्मिन्समीहापुण्यधिकतरेत्वा मनार्यो करोति। राक्षः कुमार एवमुक्तवाहारेणा भवते वनिर्गोदतः। कृतः मोर्यो सौस्वामि
पुत्रश्चिपुनः पठति। मलयः लेखमले करणस्य गिकां विनिर्दिश्यादमिदानीं किं। राक्षसः। सवाचं विधेर्विलसितमिदं न चारासस्य कृ
तः। भूतत्वे परिभावधामनिसति स्नेहात्प्रभाणां सतां पुत्रेभ्यः कृतवेदिना कृतधियां येषामभिन्नावयंते लोकस्य परीक्षकाः क्षितिभ
तः। यायेन येन क्षताः सस्येदं विपुले विधेर्विलसितं पुंसो प्रपलक्षिदः। मलयः सक्रोधः। कथमद्यापि निहयते विधेर्विलसितमिदं न

रामः

३५

लोभस्य। अनार्यो कन्यांतीव विषप्रयोगविषमां कृत्वा कृतघ्रात्मना विस्त्रिभयवरास्तदाममपितानीतः कथापेयताम्। संप्रत्याहितगोरवे
राभवतामंत्राधिकारैरियोः प्रारब्धाः प्रणयायमासवेदहोविकेतुमेतेवयो। राक्षसः॥ स्वगतं। अपमयरोरंरस्योपरिविस्फारः। प्रकाशं। कर्णो
पिभायाशांतयायं २ अयायोहंपवनेश्वरो। मलयकेतुः। केनतर्हि व्यापादितस्तातः। राक्षसः देवमत्रप्रष्टव्यं। मलयः सक्रोधो। देवमत्रप्रष्टव्यं
नक्षयराकोजीवसिद्धिः। राक्षः कथंजीवसिद्धिरपिचाणसप्रणिधिः। हंतहृदेयमपिमेरिपुभिर्व्याप्तमिलयः सक्रोधो। भासकः आत्ताप्यता
शितरसेनः सेनापतिः। पण्तेराक्षसेनसहजां उत्पाद्यमरुतिराभिद्रोहेराचंद्रगुप्तमाराधयितुकामाः पंचराजानः। तद्यथा। कोल्लतश्चित्रव
र्मा मलयनरपतिः सिंहनादः काश्वीरः यक्षराक्षः सिंधुराजासिधवेणः परसीकाधियोमेवात्परति। अत्रयएतेषामध्येत्रयः प्रधानतमाः
प्रथमोमदीयांभूमिकामयंतेतेगोभीराश्चअपनीययांशुभिः पूर्यता। इतंगेतुहोहस्तिबलकोशकामोहस्तिनेवधासेतामिति। एतस्यः। जेकुमारो
आरावेदितिनिष्कांतः। मलयः सक्रोधो। राक्षसनाहंविस्त्रिभयानी। राक्षसः मलयकेतुः। खल्वहं। तद्रुसमाश्रित्यतासवीत्मनाचंद्रगुप्तः
विस्त्रगमंचमोर्ष्यचसममप्यागतौत्वया। उन्मूलयितुमीशंहैत्रिवर्गमिवदुर्नेयः। भागुः कुमारकृतकालहराणशीघ्रमेवकुसुमपुरोपरो

मुद्रा
४०
५०

धायप्रतिष्ठतामस्मद्वलानि। तौरीनां लोधधलीपरिमलधवलानधश्चपंतः कपोलानल्लिखंतः कृष्णिमानं धमरकुलस्त्वः कुंचितस्यालक
स्या। योऽशस्तेवावतानां नुरगखरपुरक्षोदलव्यात्मलाभाः शङ्खगोमुनमोगजमदसलिलकिञ्चमलाः यतंतु। इतिसपरिजनो निष्कृतो मल
यकेतुः। एषसः। हाधिककषातेपिहतास्तपस्विनश्चित्रवर्मादयः तत्कयंसहन्नाशायराक्षसश्चेष्टतेनरिषविनाशायतत्किमिदानीं
कारवाणिमेदभाग्यः किं गच्छामितयो वनेन तपसाशाम्येत्सर्वे रं मनः किं भर्तुं ननु यामि जीविति हि यो ह्यत्रीणां मिपं यो गपता किं चारुद्ध
सस्वः यताम्परिवृत्तेनेदं नयत्तं भवेत्तश्च दनदासमोक्षभसंरुद्धात्कृतघ्नचेतः॥ इति निष्कृतो राक्षसः पंचमोऽङ्कः॥ ततः प्राव
रात्पलेरुतः सूर्यः सिद्धार्थकः। जअदिजलदगालोके सवोके सिधादीजअदिअजरादिहूचंदमाचंदउतो। जअश्जअरासज्ज
जीअकारेणामेसां परिहृदपरिवरत्वा अजुवाणाकणीदा १ ताजावविरस्सकालस्सपिअवअस्ससमिद्धत्यअपेरखामि। पीअकम्पाव
लोअवाअअमेसापिअवअस्सआसमिद्धत्यआरदोजेवआअरुदि। ताजावराउयसप्यामि। ततः प्रविशतिसमिद्धार्थकः। संभावे
ताअगणएसगेहमवेसरुआचेता। हिअदिआणां विहवाविहेमित्राणिहमेति। सदेवमएजघामलअकेतुकउआदोपिअवअस्स

एमः
४०

येमिन्त्ये आ आयेति जावरां असोसाभिपरिकम्पावलोकावा एसोसिद्धत्ये आ उपसत्प सिद्धत्व अविस्तरं पि अव अस्मस्मसिद्धार्थे
 कः उपगम्य विलोका कथं समिधं समिधत्ये आ उपगम्य सत्तं व अस्मस्मा उभावप्यु न्यमालिङ्गतः समिद्धार्थे कः कुरोसहं जेरातुमं
 विरयवासयजागरो अज्जविमेगेहं एवाहं सि सिसि यसीदद ३ पि अव अस्मादिह मतो जेव अस्ति अचाराक्षेरा आरातो जधासिद्धस्य अ
 गहस अलं एव बुतं तं पि अपि अदं सगास्मचंदसिरीणो गि वेदिति तदोतस्मगि वेदि अ एव अणभत पय्यिवयमादो अहं पि अव अस्म
 जेवये स्विंद नुहे जेवगेहं पचलिदोपि समिद्धा व अस्मजदिम ए सगि दचं भवेतदो कधेदि किं तं पि अपि अदं सगास्मचंदसिरीणो गि वे
 दिरंति सिद्धा व अस्मतवापि किं अस्मगि दधं ताणि सामेहि अत्यिदाववाण कणीदिमो हिदमरणा मलय केन्द्र हयेण गिरा की आ
 स्तवसेहदा वितव मप्यमुहामहापहावापंचपयिवा तदा अस्ममिस्विदकारी ए सङ्गा आराति उमि अमल अकेतुहं अ अममिस्वकुश
 लरा एवपल अकल्लो लसे सपि गो ससकं विस अममिप्यत्यिदेसु सामंते सुभदभर परिसदतीरं गिरादवनउतरा असेरा भाग रापरा रोदि
 दस्वविज अवर्म प्यमुखेहि गिरादि दोमल अकेट समिद्धा व अस्मभर प्यमुहा कित्तदेव स्मचंदसिरीणा अवरतामल अकेतुं स

मुद्रा-
४१
५१

मामिदितिलोएसमंती अदिताकिंएदंककविकि अणार अस्मवि अस्मसंमहे असंगिवहणेसिद्धाधु अस्मदिचगरवि अस्मगिगदे
एअजचाणाकणीदी एयामोणामोतदोयहदसारसाधनसमेदेणारदोणिकमि अअजचाणाकेणयडि वंगास अलरा अलो अस्मेसमेछ
वलं। समिद्धा वअत्यकहिंते सिद्धाजहि एदे। अदिसअगर एणोदाणादयेणादेती सजलजतदनी लाउचमंताणादेति। कसपहरभएणा
जा अकंपातुरंगा गहिदज अणा सजा संपदंतेतुरंगासमि वअस्मसबदावविट्टतथासबलो अपवराखंडसि अयाहि आरोचिरंविदि
अअजचाणाकेकिपुणातंएवमंतिपदमारुणेसिद्धा। वअस्म अद्रमुडोदाणीसितुमांजो अमचरस्समेणा अणावगाहिदपवं अज
चाणाकवद्धि। अवगाहिदमिठसि। समि। वअस्म अमचरस्ससोदानी कहिं। सिद्धा। वअस्मसोसवतस्सिंयल अकोलाहले वट्टाणा
मल अकेदकडकर आदोणिकमि अउंदाणा मधेयेणा बोणा अउसरा अमाणार मंजेवकसमपुरं आगदोति। अजचाणाक स्पणिवेदि
दंणोउपणा। स वअस्म तथाणाम अमचराणसोणोदरज्जपञ्चणा अणोकिदववसा अणिकमि असेपदं अकिदत्यापुणो विरमंजे
वेपारलिउतं आअदोव। सि वअस्म तकेमिचंदणादासस्समिणेहेणे ति। समि वअस्म अचचंदणादासस्समोस्सयेस्समि सिद्धार्थकं।

एमः
४१

वअस्सकदेसिअधस्ससामोखोसोस्सुसंपदं। अज्जचारुक्कस्सअरातीएदेवेहिअस्सेहिं। वसहाणंयवेसिअवावादिदेवा। स
 मि। सकोधोकिंअज्जचारुक्कस्सयातआजगोअस्मोरात्थिजेराअस्सेरेदिसेसुणिआएसुणिसंसेसुणिपुंजदि। सिद्धार्थकःव
 अस्सराजीवल्लोएणिवसिउकामोअज्जचारुक्कस्सअराति। पडिहंतेदिन। एहिचंशलेवसंधारिणोभविअवेदनरासंवस्स
 हाणंरागो। इत्थभोनिष्ठांतोपवेशकः। ततःप्रविशतिरज्जुहस्तःपुत्थः। गुणसंजोअदिठउवाअपरिपारिघरितयासमुदी। चारा
 कणीदि। जुगिउमजमएज्जआजअशएसोसोअज्जचारुक्कस्सउंउएराकहिदोपदेसोजहिंमएचारुक्कणीतीएअमधरस्वसो
 पेस्सिवद्वोविलोसअयेएसोवअमधरस्वसोकिदावगुणगोअदेजेवआअकुदि। तजावरेमेहिंजिसे। ज्जाणपाअवेहिअंत
 रिदसणीयेस्सवमिकहिं। आसणपीअहंकरेदितिपीरकम्पतयास्थितः। ततःप्रविशतिपयानिदिष्टःसशस्त्राणस्ससः२सवा
 षंकरुभोःकण्ठे॥ उत्सन्नाअयकानेरवकुलटागोआंतरंअगीतातामेवानुगतागतानुगतिकास्सकानुगताःप्रजाः॥ अमैरण
 नवासोपासुफलेःकार्यस्यधरुसिताकिंवर्त्तयवोतमागरहितेनीगोअिरस्थीयते। अपिचायित्तंयत्कानेदंभुवनपतिमुघेर

मृश.
४२

रभिजनंगतदिद्रेणार्चयलमविनीतेववृषती॥ स्थिराभताचास्मिन्किमिहकरवाणिस्थिरमहोप्रपलंनोपेष्टांविफल्यतिदैवंदि
 षदिवा। मपाहि। देवेगतेदिवमतदिधमत्युपेष्टौलेम्वरेतमधिकृत्यकृतः प्रलयः। तस्मिहतेतनयमस्यतथाप्यमिदिदैवंदिने
 दकुलशत्रुंमोनविप्रः॥ अहोविवेकशर्यातास्तेकुस्यमलयकेतोः। कुंतः योनयानपिजीवनाशधुनाशश्रूषतेस्वामिनस्तेषांवेरि
 भिरक्षतः कथमसौसंधास्यतेराक्षः सः। शय्यतेनविवेकमहमनसास्तेकेननालोचितदैवेनोपहतस्यउद्धिथवाएवंविपर्यस्यति।
 तदिदानीमपि तारदरातिहस्तगतोवधंगकेनराक्षसश्चंद्रगमेनसहसंधिंकुर्वादिति। अथवाममकाममसत्यसंधरतिपरमप
 शोनशत्रुवंचनपरिभवरति॥ समंतादवलोकमास्य एतास्मादेवस्यचराचक्रमणापरिचययवित्रीकृततलाकुसुमपुरायकं
 ठभूमयः॥ इहहि। शार्ङ्गः ज्याकरिमुक्तप्रशिथिलकविकपलहेणात्रदेशेदेवेताकारिचित्रं प्रजविततुरगोवाणामाक्षश्चलेषा। अस्या
 मघानाजौस्थितमिहकथितं राजभिन्नेर्विनेत्यसंप्रत्यालोकामानाः कुसुमपुराभुवोभपसादुःखयंति। तत्कनुखलुगरुमिमं
 दभागपः। विलोक्यभवतुदृष्टमेतज्जीरोघानमत्रप्रविश्यकृतश्चदनदासस्पदतांतमुपलक्ष्ये। परिक्रम्य। एताअलक्षितोप

मृशः
४२

निपाताः पुरुषाणां समविशदशाविभागपरिणतयो भवन्ति। कतः। योरेणंतिभिर्मवेदवदहंनिर्दिश्यमानः पुरायोगजेवशनैः पुरन्निगमेण
 जोसहस्रैर्वनः॥ भयः संप्रतिसौहमेवनगरेतत्रैवबंध्यमोजीतोद्यानकमेतत्कारवत्रासादृशामिदत। अथवा। एषाप्रसादरि
 दमासीतएवनसंति। नायेन। प्रविशपविलोकव। अहोजीतोद्यानस्यारमणीयता। अत्रहि। विपर्यस्तसौधेकुनमिवमहारेभ्राचनंस
 रः शकंराधोर्हृदयमित्वनाशेनमुहदः। फलैर्हीनावृक्षाविगुणविधियोगादिचनपास्तुरोश्चुआभमिर्मतिरिवकुनीतेरविदषः। अ
 पिचात्र। द्यतोतीनोतीक्ष्णोः पारुभिर्हृदग्रल्कमभेजो रूजाकजेतीनामविरतकयोतोपरुदितैः। स्वनिर्मोकैर्द्वैः परिचितपरित्यक्तैः शरूप
 याश्चसंतः शाखानां व्रणामिवनिवध्रेतिफणिनः। एतेचतपस्विनोवृक्षाः। अतः शरीरपरिशोषमुदीरयेतः कीदृशतिष्ठुचमिवति
 गुरुधहंतः कृपावियोगमलिनायसनेनिमग्रावृक्षाः श्मशानमुपगंतुमिवमृत्ताः। तथावदस्मिन्निषमदशापरिणामसदंशताव
 द्ग्रशिलातलेमुहतेमुपविशामि। उपविश्याकार्षेव। अयेतत्किमयमस्मिन्काले जाकस्मिन्काले शेषपरदविमिश्रानोदीनादश्च
 यत। यएषः प्रमदन् आत्तृणां शुतिपथमसारंगरुतयावज्जत्वात्मासादेः सपदिपरिपीतो रिसतरव। असौनादः घटुपराह

मुद्र

४३

५३

शांतिधनिमहानदिशोदैर्घ्येष्टप्रसगतिमकोतहलरवाविविंत्वा आः भवतुज्ञातं। एषहिमलयकेतुसंयमनकतेराजकालस्येत्यर्द्धे
 केनमोर्षकलस्याधिकपरितोषंपिशुनयति। सवाष्पः। कर्षंभोः कर्षं। आवितोस्मिप्रियंशत्रोरभिनीयचदर्शितः। अनुभावपि
 तुममेयलः संप्रतिमांविधेः। पुरुषः। आसीणोजावअंतावअज्जचाणाकस्सणादिंसंघादेमि। राक्षसमपश्यन्निवतस्याग्रतो
 रज्जुपाशेनात्मानमुद्ध्राति। राक्षसः विलोक्ययेकथमात्मानमुद्ध्राति। ननमहमिवदुखितस्तपस्वीभवतुएछाम्पेनं। उपसृत्य
 भद्रस्किमिदमनुषीयते। पुरुषः सवाष्पः। अज्जजं पिअणाविनासदुखिदोअस्सारेसोमंदभागेअनुचिदादि। राक्षसः स्वगतोप
 यममेवमयाज्ञातं। ननमहमिवातेस्तपस्वीभवतुएछाम्पेनंप्रकाशं। भद्रव्यसनसब्रसचारिन्। पदिनगुसेनातिभारिकंवातनः। आ
 नुमिच्छामि। पुरुषः। अज्जगारहस्सेणावाअतिगरुअंकिंदणासकूणामिपिअविनोसदुखिदोएतिअमेतेपिमरणास्सकालहर
 ताकादे। राक्षसः निश्वस्यतामगतं। कर्षमेतेसुहृद्वसनेषुपरवददासीनाः प्रत्यादिश्यामहेवयमनेन। प्रकाशं। भद्रयदिनरहस्यं
 नातिगुरुवातसुनः। आनुमिच्छामि। प. अहोणिचंघोअज्जस्सएसोणिवेदेमि। अत्यिएत्थणाअरेमणिआरेसेहजिह्वासासोनाम

रामः

४३

एषः स्वगतः अतिजिह्वासं दनदासस्य मित्रं भवतु काशं वाठमस्तिकिंतस्योपु सोममव अस्यो। एषः सहषीमात्ममतं अयेषि
 यवयस्परत्वाहंत अत्यंतं सत्रिहृष्टः संबंधः। तास्पतिचंदनदासस्य वृत्तं। सोमपदं। दीणजगादिसगभराणादिविहवोजलगा
 पविसेडकामोणा आगदोणिर्कमदि। ता अहं पिजावतस्स अस्सुणिदचंणसुगोमिताव अताहो उचं धियवावादेमि। तारमंजि
 सउज्जागां आगदो। एषः सः भद्रमुवा। अथाग्निप्रवेशेन वसुहृदः कोहेतुः। किमेष धिपथातिमेरुपहतो महासाधिमिः पुरुषः
 अज्जगहिं एहि। एषः। किमग्निविषकल्पयानरयते निरस्तः कुभापुः। अज्जसंतं पावं। जदो चंदउतस्स जगापदे अणिसंसाप
 दिवति। एषः सः। अलभ्यमउरतवाक् कथय किं नु नारीजनोपु। कणोपि धाय अज्जसंतं पावं। अभमी एसां संहिजगास्स विसे
 सदोजिगाह दाससः। एषः सः। किमस्य भवतो यथासुद एव नो शाविषम्। पुरुषः अज्ज अथरं। एषः सः। सावेगमात्मगतः चंदन
 दासो स्पप्रियसुहृन्दिनाशोद्धतभुप्रः प्रवेशहेतुरिति। यत्तत्पमाकुलित एवास्मि सुहृत्ते हयस्यतिनाहृदयेन। प्रकाशं। भद्र
 तस्यापित वसुहृदः सुहृत्ते हतया श्रोतव्यं चरित्रस्य सुचरितं आनुमिषामि। पुरुषः अज्ज अदो अवा एसां सुगोमिमं मदमा

मुद्रा.

४४

गामरगाविष्णुउपादेतं। राक्षसः। अवगायां कथोकथयतु भद्रमुखः पुरुषः। कागदी। एतोरुणिवेवमिणिसामेदु अज्जो एसा भद्र
 दतावधानोस्मि। पुरुषः। अति एत्यगा ओपुष्पउपुणिं वंसीमणि आरसेदि चंदगादा सो गाम। राक्षसः। सविषादमात्मगतं
 एततरपावतमस्यछोकदीसाप्रवेशद्वारेदेवेन। हृदयस्थिरीभवकिमपिते कएतरमाकर्णीयमस्ति। प्रकाशा भद्रअयनेमित्रव
 त्सलः समाधुः कितस्यापुरुषः। सो अंतस्सजिह्वादासस्सपि अवअस्सो होदि। राक्षसः। स्वगतं। अयमभ्यगाः शोकवज्रयातो
 हृदयस्यापुनरौजिह्वादासगापि अवअस्सस्समिगो हसी सं अज्जविस्मचिदो चंदउतो। राक्षसः। कथयकिमिति। पुरुषभदे
 व अत्यमेगे हे कुरुं वभराण यज्जता अत्यवताता एदि एण विणिमस्सा विमुच्चदमपि अवअस्सो चंदगादा सो ति। राक्षसः
 स्वगतं साधु जिह्वादाससाधु दशितो मित्रस्नेहः। कुतः। पितृनपुत्रा आत्तन्यावदभिसंधाय पितरे पदर्थे सो हादं सह दिवस
 मस्तेति सहृदः। प्रियेयुक्तं पततु यस्मिन्निवयस्ये अवसितः कृतार्थो यं सो र्यस्तव सति वणिक्ते पिवणिजः। प्रकाशं। भद्रतत
 त्तथाभिहितेन सताकिं प्रतिपन्नं मोष्येण। पुरुषः। अज्जतदो एव भणिदेरा चंदउते राय। भणिदो से छी जिह्वादा सो जिह्वा

एमः
४४

सगामर-अत्यस्सकारोणमेष्टीसंपमितोचंद्रादासोकिमुयथादिदो-अराणा। अमवरसवसस्सघर-अणोवद्भसोजावीयतेरावि
रासमपिदोनाजदितसमप्येदितदो-अत्यिसेमोरखो। असाधायागाहोसंदरी-असकोपयसामेडति। असेजधाणाकारस्सदितिवि
जणोवरसहाणो-आरातोतरोजावपिअव-अस्सस्सचंवगादासस्स-असणिदधंरासोणामितावजेवजलणंपविसामितसेदिनित्त
दासोण-अरादोणिकेतोअहंपिजावपिअव-अस्सस्सजिदरासस्स-असणिदधंरासोणामितावउधंधि-अअतागांवावांदेमितिउमं
जिस्सज्जाणामागेदोह्मिणस्ससःनतुलुव्यापादितअंदनदासःपुरुषः। अज्जाणाताववावादिअदिमोरचुसंपदंपुराणोपुराणोअमवर
स्समस्सघरजणोजावी-अदिगाएसोमितवत्सलदाएतंसमप्येदिताएदिणाकालोणोणोहोदिसेमराणस्सकालहराणो। एस्ससः। सहर्षमा
त्मगतासाधुवयस्यचंदनदासमाधु। शिबेरिवसमुद्भूतंशराणागतंरक्षणात्। निचीपतेत्वयासाधोपशेषिहृदाविना। प्रकाशंभद्रं
कुशीलमिदानंजिस्सुदासेज्वलनप्रवेशान्निवारयः। अहमपिचंदनदासंमराणामोचयाभि। पुरुषः। अधंकेगाइवायेरा-अडोचंद
नदासेमराणादोमोचेदि। एस्ससः। तद्वमाकृष्यान्नन्वेतअसनसहासहदानिह्मिणेन। पश्य। निह्मिंशोपविगतजलदयोमसे

पुडा

४५

५५

काशमर्तिर्षुदश्रद्धापलकितश्वातसखः करोता। सत्त्वोक्तघोत्तमरनिकषट्षसारः परेर्मे मित्रस्तेहादिवशमधुना साहसे मां निषेक्ते।
पुरुषः। एवं सेहि चंदनदासजीविदववतीसृणिदाविसमदसाविभागपरिणामयडिदोतासकुणोमिणिहि अपदंभणिदं सृगिहोद
रामधेयाः अमचुरस्वसयादानुमेति। ताकरेधमेयसादं सदेहगिस्सयेगा। राक्षसः। भद्रसोहमनुभतभर्तृवंशविनाशः सहदिना
शहेतुरनार्योदगहोतनामापुष्याथो राक्षसः। पुरुषः सहर्षेयादयोर्नियत्पहीमाराहेदिहि आकिदत्यसि। राक्षसः। भद्रउतिषो
तिष्टद्रुतमिदानीं कालहरणो न निवेद्यतां जिह्मुदासाया। एष राक्षसश्चंदनदासं मरणा न्मोचयतीति। निस्त्रिंशोपमित्यादि
यत्त्राकृष्टवज्रः परिक्रामति। पुरुषः यादयोर्नियत्पसीदंतु अजयादाः अत्यिदावप्यपामं चंदउत्तेन अजस अररासावा
कदरुदं आणातोसोकेराविवरज्जहाणादोवहरि अदेसेतरं अवचाहिदो। तदो चंदउत्तहरगेराकीसः यमोदो कदोति। अजस
अरदासतुधुवं चराणएसमुज्जलिदोरोसगीघादगजराणि वहेगविस्त्राविदोतदोपद्दिद्यातगाजं कं पिगहिदसत्यं अपुरु
वेषरसे अगादोपछादेवापेस्वदिदि। तदो अतरो। जीविदं स्वताज्जप्पमताएतवस्सहागोवमं वावादेति। एवं गहिदसत्यं हि

रामः

४५

अमत्रपादेहिं गच्छते हिंसे चंदनदासवहोतुगविरोहोदि। इति ध्रुवंतः। राक्ष- अहो देवो ध्याता सवरो नीतिमार्गः कृतः। पदिस शफे
 नातः रात्रोर्मै नममोति कंकि मिनिहतस्तेन चोवाह धाधिकृतो जनः। अथ सकृतकंताद ग्लेखं कथं न विभावयेदिति मम मतिरतर्का
 रूपन पश्यति निश्चयं विचिंत्या नायं निश्चिंशकालः प्रथममिह कृते धातकानां विधाते नीतिः कालांतरेण प्रकटयति फलं किं तपाकी
 ममत्रा आदासां न पुक्तं प्रियसहदि गते मत्कृता मेव धोरं आपतिं ज्ञातमस्य स्वतनुमह मिमो निश्चयं कल्पयामि॥ इति विज्ञानः
वैशंकः॥ ॥ ततः प्रविशति चंगलः॥ आसलध अज्ञा आसलधा अवेह मागाहे। अवेहा वंज हलर दं विसव पलिहलह सुवयम
 णारी एदे सुवह मागाससहो दिदलहो राविणि चादो। अवि आजर मह हल कि वदसे पाणे विहये कलं कलंतं अतापलिहलन धवि
 समिवला आवत्यं य अतेणा। आवि आहो दिपुलि ससवाही मलणा वासे विदे अवत्यं मिला आवत्ये उगासे विदम्पि स अमं लमल
 दि। नाजदिरायति अधये सुवध एदं ला आयत्य कालिनं से हि चंदनदा सेवस्तु हागा आणो अमागो सपुत कलतम। आकाशो अ
 जकि मणा ध अत्यि से को विमोस्वो वा अति। कुदो से अधसा संपो से वाति। अत्यि जदि अमधर सव ससधर अगो समप्ये रि।

मुन्ना
४६

५६

पुनराकारे किं भगाधसमेस्तलुगागदवत्यले अतरो जीविहमेतस्स फालो न इति सं अकजं न कलिस्स दिति। अजानदि एवंतेरा
हि अवधाले घसे सभग एतिके दाणी तुसा रां। ततः प्रविशति द्वितीयः चंगलानगतो वध्यवेषधारी शलं स्तं धेना आयकुदं विन्याप
त्रेगाचानुगम्यमानश्चंदनदासः। कुदं विनी। हृदी २ असारि सारां विजगीणि चं चारिभंगभिरुगां चो रजगा विदमरां पनंति न
मोनमो कदंतस्सा। अथवा एणि सं सारां ददासी गो पुइदरे सवा विसे सो अत्यितया हि। मोतगा अत्रामि सारे मरगा भये नति गो
हि जीवंति वेहा रां मुहर्ही रां हंतुं कोणी मणि चो दचंदरा दासः समंतादवलोक्य भावये अवअस्स जिस्स दासकथे परि वअरा
पिमेरा पडि वज्जसि अथवा। इल्लहास्स वुते मानुसा नेर मस्सि काले दिदि वहे विविंति। सवाष्पं एदे अरुपि अवअस्सा असवाद
मेत के एा कि दपरी ओहिंणि अतमा रापि अतिह सो अदि राव अणा वाह गहू आ एदिदि एम अणु गहंति। चोदालः पस्कि म्प
अज चंदनदा सपरा गदो सिवस्स दा रां ता वि सज्जे हि यर अरां दाणिं चंदरा दासः। अजे कुदं विनिणि अत सपदं सपता अ
रा गहिं डं। कुदं। सवाष्पं। पालो अं पत्थि दो अज्जो रादे संतरंता अत्था रां एददाणी कलजणा सणि वनिदं। चंदनदा सः। अ

एम
४६

योकिं ववसिदं अजा ए। कुंदं विनी। मनो गोचली गो अणुगच्छंती ए अणुगा हो होइ। चंदनदास अजो। इव वसिदं ए दं देता राणी अज्जा ए
 अ अं पुनतो असागिद संववहाणे अणुगे स्मिदद्यो। क-अनुगे क्लंतये सग ओभ अवदि श्री कुलदेवता ओजाद पुत अयणामस अ
 य हि मे पिद गोया एसं। पुत्रः पादयोर्नियततादम एताद विरहिते शाकिं। अणुविफिद चां चं। पुत चाण क्क हि दे दे से वसीद वं। चं शलः अ
 ज्ज चंदनदास। गि स्वां दे शूले ता सज्जो दाणी हो हिं। कुंदं विनी। अजा परिता अश। चंदनदासः। अपिजी अवक ले किं एत्य अक्षंद
 सि। सगां दादा। खु दे दे वा गो दा जे दः विदज गो अणु कं पि असावा अंति। असां च मित क जे रा मे विणा सो न पत्त सदा से रा ता किं
 ए दे हरि सहा गो विरो दी अदि। पद्यम अं शलः अले विल्लव ते ग ए ह हि दाणी शूलारो अणो चंदनदासं स अ ए च नु धर अणो गि अ
 ति स्स दि ही ती प अं शलः। ले व र म लो म का ए सो गे क्लमि। चंदनदासः भद्र मुह विरु मुद्धत अं। जा व पुत अं। आ सा मा मि। पुत्रं म धि
 समा घ्रा प जाद पुत अवस्सं म विद्वे विणा से मित क ज्ज उ व हं मा गो विणा सो भ वि स्स दि। पुत्रः ताद एत दे व किं भणि द बु कुल
 क मो। एव एस असा रां र ति पा द योः यत ति। चागे क्लि रे गे क्ल अ स ले व ह लो म का। क। अज्ज प लि ता अ ध। म वि श्य प रा क्षे पे रा

मुद्रा

४७

५७

राक्षसः भवति न भेतयं न भेतयं भो भो सेनायते न खलु आपादनी पञ्च दन दासः कृतः । येन स्वापिकुले रियो रिचकुले दंष्ट्रं विनश्यत्पुरे मित्रा
 रां व्यसनेन महोत्सवस्वस्थे स्वर्गे नयेन स्थितः । आत्मा यस्य च वंधना परिभवक्षेत्री कृतोपि प्रियसंस्पृष्टं मम मत्पुलोकपदवी च ध्य
 स्वगावध्याताम् । चंदनदासः विलोक्य स वाप्यं अमर्षं किं एतं । राक्षसः त्वदीपस्य सुचरितैकदेशं स्नानकारणम् । चंदनदासः सखे चैर
 नदासस्तार्यप्रधानो जीवलेकः । कृतमुपालंभेन भद्रमुत्तरे निवेद्यतां नावड एतन्नेचाणामाय । चंडालो अवकिति । राक्षसः दुष्का
 लेपिकलावसज्जनस्त्वेवाप्राणैः परं द्युतानां तं पेनय शस्त्रिणा प्रलघ्नतां मोक्षी नरीपं पशः । लुब्धानामपि चेष्टितं सुचरितैः लिखं वि
 शुद्धात्मना राजा होपि स यत्कृतं भग्नो वध्यात्वं मे षोस्मि सः । प्रथमं श्रुत्वा लः अलेविधं सकांतं मचंदरादासं गेहि अइमस्मिं मस्स
 रापादवद्या आह मुद्रतं चिह्नं । जावअहं चाणक्यसिणि वेदेमि जथागदिहो अमवलसवसोत्थि द्वितीयः । अलेवज्जलो मकाएवं हो
 नुरति सपत्रदोरा चंदनदासेन सह निष्कृतः । प्रथमः राक्षसेन सह यत्क्रियं के के एत्यव आलि आणं णि वेदेह दावणं दकुलमे
 लसंचय्य रक्षाणा कलिता अमो लि अकुलपीरुव काहय उरधमसंच आह अजचाणा काह । राक्षसः स्वगतं । एतदपि नाम राक्ष

एपः

४७

सेनश्रोतव्यो चांगलः। एसोस्वअज्जणीदिणिअलसंजमिदवुद्धिपुलिसअलेगहिदेअमच्चरस्वसेति। ततःप्रविशतिजवनिक्कावत्तश
 रीरोसुवमात्रदश्यःसहस्रोआरासः। भद्रकथया केनोतुंगशित्वाकलायजदिलोवदुः परातेशेखीयाशैः केनसदागतेरगतिना
 सयःसमासादिताकेनानेवासितत्परसिहोपितःपंजरेभीमः केनचनेकनकमकरोदोभ्याप्रतीणीणीवः। चंगलः। तांणीदिणिआराव
 द्विणाअज्जेराजेवावाणसःभद्रमोमेवानंदकुलहेषिणादेवेनेतिब्रहि। राक्षसःविलोकस्वगतं। अयेअयंसदरात्मा। अथ
 वा। अयंसमहात्मावाणसः। आकरःसर्वशास्त्राणांरत्नानामिवसागरः। गुणोनेधरितुष्णामोयस्यमत्सरिणोवयं। वाणसःवि
 लोकासहस्रस्वगतम्। अयेअयममातराक्षसः। पेनमहात्मना। गुह्यभिःकल्पनालेकेशेर्दधियागाहेतुभिःविश्रमापासितासे
 नावपलश्चमतिश्चमे। जवनिकामपनीयोपस्यवा। भोभोअमातराक्षसविष्णुगुप्तोभिवादयते। राक्षसः। स्वगतं। अमातरति
 जज्जाकरमिदानीविशेषणपदं। प्रकाशं। भोभोविष्णुगुप्तमनाश्रुपाकस्पर्शद्विषितंस्वधुमहंसि। वाणसःअमातराक्षसना
 येष्वयाकः। आयंखलुदृष्टव्यंभवतासिद्ध्यर्थकनामाराजपुरुषः। योप्यसौद्वितीयःसेपिसमिद्ध्यर्थकनामाराजपुरुषएवा

मुद्रा.
४८

अनेनैव सहसौ हार्दमुत्पाद्य शकृद्दासत्तपस्वीतं तादृशमजानन्नेव कपरलेखं मया लेखितः। एष सः सहस्रैः दिव्याशकृद्दासं प्रतिश्रु-
यनीतो मे विकल्पः। चाणक्यः एष स ह्ये प्रतः कथयामि। भूत्या भद्रभरादयः सचतया लेखः स सिद्धार्थकस्तत्वालेकरणात्रयं सभवतो मि-
त्रं भदंतः किलाजीर्णायानगतः सवार्तपक्षः लेशः सचश्चेष्टिनः सचश्चेष्टिनः सर्वोसौ मम रस्यर्क्षी तेन ज्ञानादपति। सर्वोसौ च म-
लस्य वीरभवता संयोगमिच्छेन्नयः। तदेव वषलस्त्वाद्रष्टमिच्छति। पश्येन। एष सः स्वगतं कागतिः। प्रकाशं पश्य पश्यामि। ततः प्रविश-
ति सेवकैः सुगम्यमाने। राजारस्वगतम्। विनैव यद्वा दार्थ्येण पश्यति तं दुर्जयं वलमिति पश्य संलज्जितं रवास्मि। मम हि फलयोगमवाप्स्य-
सायकानामनियोगेन विलस्यतो गतानाम्। नश्ये च भवत्यधोमुखानो निजतृणी शयस्यते त्रेण वोजायति कार्यजागृन्वतमतिशः।
अथवा। विगुणीकृतकार्मुकोपि जेतुं भविजेतव्यमसौ समर्थ एव। स्वयतोपि ममैव यस्य तं त्रेण वोजायति कार्यजागृत्वाः। दारुण-
मुपसत्य आर्यचंद्रगुप्तः प्रणमतिः----- दवलसंयन्त्रास्ते सर्वापि यः तदभिवारयस्व तत्र भवेतं श्रमात् एष सः। येन कस्तवायम-
मात्स्यमुखः। एष सः स्वगतं योजितो जितो नेन संबंधः। राजा एष सः मुपसत्य आर्यचंद्रगुप्तः प्रणमति। सरस्वतः विलोक्य स्वगतं अ-

एषः
४८

ये अणवेदगुप्तः। पणः। चास एव हिलोकेन संभावितमहो नृतिः। क्रमेणास्त्वानाज्यं श्रेष्ठे श्रेष्ठे पिवद्विषः। प्रकारं राजन विजयस्तु राजा आये।
 जगतः किं न विजितं मयेति प्रविचिंत्यतो। योरोषा ज्ञापयिंता यामायेत्तपि च जायति। एक्षसः। स्वगतौ स्पर्शते माको रित्यशिष्या भूत्वा च
 ना। अथ वा विनये वै ह्यचंद्रगुप्तस्य मत्सरास्तमे विपरीतं कल्पति। सर्वथा स्थाने पशस्तीचाणासः। कुतः। इत्येति गीषमधिगम्य जरात्मना
 पिनेतुर्यशस्विनिपदे नियतं प्रतिष्ठापद्वयमेव भुवि चित्रा योपि मेत्री श्रीर्णाश्रयः यतति क्लृप्तं जतस्त्वत्पा। चाणासः। अमात्यराक्षस
 इष्यते रघुते चंद्रनदासस्य जीवितम्। एक्षसः। भो विष्णु गुप्तकुतू सेंदहः। चाणा। अमात्यराक्षसगृहीतशस्त्रेण भवतानां नुगसते च य
 लक्ष्मणः सेंदेहेः। यदि सत्यमेव चंद्रनदासस्य जीवितमिष्यते ततो गच्छतामिदं शस्त्रं। रा. भो विष्णु गुप्तमां मेव मा अयोग्यावयं एतस्य वि
 शेषतस्तु पागृहीतस्य ग्रहणो। चा. अमात्यराक्षसयोग्याहमयोग्यरतिक्रियेन न पश्या। अश्वेः सार्द्धं मजस्वरतकविकाक्षां मे रश्यासेनै
 स्तानाहारविहारयानशयनस्वेच्छासेवेव जीतम्। माहात्म्यात्तु यो रूषस्य मतिमनदत्तारिदपृच्छिदः पश्येतात्परिकल्पना व्यतिकारो
 धुनवंशानां जाना। अथ वा किमेन न। न खलु भवतश्च ग्रहणमंतरेण चंद्रनदासस्य जीवितमस्ति। एक्षसः। नंदस्तेहकाणाः स्पर्शते हृद

मुञ्जः

७२

५९

येभ्योऽस्मिन्तद्विषयेऽपि सिक्ताः स्वयमेव यागियसां देयास्त एव दुःमाः ॥ शस्त्रमित्रशरीरकेषु सखायापारणीयं सदाकाराणां गतया वि
 धेरपिनयात्यालोचनागोचरमाप्रकाभो विष्णुगुप्तनमः सर्वकार्यप्रतिपत्तिहेतवे सुहृत्तेन हायकागतिरेष सज्जोस्मि चाणासः सह
 र्षे वषल अमातरास्य सेनरदानी गृहीताधिकारेणानुगृहीतो दिष्टावर्तते भवाना राजा ॥ आर्यप्रसारणवचंद्रगुप्तेनानुभूयते ॥ प्रतिश्रु
 पस्यः जय २ अज्जो अज्ज ए सो सुवभद भद भाग एयणाप्प मुहेहिंसे जमि अमलयके दूयदिहार भूमिमुत्तयापि दो एर सुगि अण
 त्य अज्जो यमारा मा चाणा भद निवेद्यता ममातरास्य साय अपमिदानी एज कार्यं करिष्यति ॥ एससः स्वगतकथं वासी कृत्ये दानी वि
 ज्ञापनापमो मुखरीकरोति कोरित्यः ॥ कमातिः प्रकाशः ॥ राजन चंद्रगुप्त विदितमेव ते यथावयं मलयकेतु गृहीतं किंचित्कालोत्तांडपितार
 ति ॥ तत्परास्वतामस्य प्राणाः ॥ राजा चाणास्य सुवमवलोकपति ॥ चाणासः वषलयति मानपितव्यो यममातरास्य सस्य प्रथमः प्ररापः
 ॥ पुरुषमवलोक्य भद मरुचनद व्यतां भद भद्रप्रभतयः ॥ अमातरास्य सवित्तापितो देवश्चंद्रगुप्तः ॥ प्रपद्यति मलयकेतवे पुनैः ये अमेव
 विषयः ॥ अतो गच्छतु भवंतः सहानेन प्रतिष्ठिते च स्मिन्नुनरागंतव्ये ॥ पस्यः जं अज्जो अणावेदिति ॥ चा-तिष्ठतावता भद २ इदमपि मुञ्ज

एषः
४९

५०

नो विजयो दुर्गे पालः अमास सस्यपिपलुतरेव अत्र गुप्तः समाज्ञायति एवतावत अष्टिंश्चंदनदासः पृथिच्यां सर्वेषु नगरेषु अष्टिपदमा
 रोप्यतामिति पुरुषः जे अज्जो आरावेदिति चारणसः चंद्रगुप्त किंते भयः प्रियमुपकोमि राजा किमतः परं प्रियमस्ति राक्षसेन संभेत्री
 राज्ञे चारोपिता वये नैवा अन्मलिताः सर्वे किं कर्तव्यमतः परं चारणसः विजये उच्यते दुर्गे पालो विजयपालः राक्षसत्वाभेन प्रीतो देवश्च
 द्रुगुप्तः समाज्ञायति विना अहस्तिभिः कियतां वैधमोक्षः अथवा अमास राक्षसेनेतरेण किं प्रयोजनं विना वाहनपुगपेभ्यो मुख
 नो सर्वे वैधने प्रणमति तेन मया केवलं वैधने शिखा प्रतीहारी जे अज्जो आरावेदिति निष्क्रान्ता चारणसः अमास राक्षसतदुच्यते
 किंते भयः प्रियमुपकोमि राक्षसः अतः परमपि चंदनदासमोक्षदन्त्युत्तिपतरमस्ति पदिनपीतोऽतदिदमुक्त मरतवाक् ॥ ॥ वा
 एहीमात्मयोनेस्तनुमतुलबलामास्थितस्यानुसूपापस्य प्राकपात्रकोऽपलपपरिगता शिष्टि ये भूतवाची म्लेच्छे हृदे ज्यमाना भुजपुग
 मधुना संश्रिता राजमर्तेः सश्रीमदंधुभसश्चिरमवतु महीपार्थिवो धर्मवर्ती ॥ इति निष्क्रान्तः सर्वे सप्तमोक्तः ॥ समासमिदं स
 द्वा राक्षसं नाम नाटकं ॥ शुभमस्तु ॥ संवत् १८७७ मीति आषाढ शुक्ल ६ रविवारं यद्यसमाप्तः ॥ ग्रंथ संख्या १४०० ॥

५०

मुद्रानाटक

श्लो०

१३५०

पत्र ५०

श्लो ३३००